

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Tillsammans eller inte tillsammans, det är frågan?
– idrottslärares syn på sam- och särundervisning i ämnet
Idrott och hälsa

Hanna Söderlund & Mikael Almqvist

Handledare: Bodil Björklund

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: VT08-2611-024

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Tillsammans eller inte tillsammans, det är frågan? - idrottslärares syn på sam- och särundervisning i ämnet idrott och hälsa

Författare: Hanna Söderlund och Mikael Almqvist

Termin och år: VT 2008

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Bodil Björklund

Examinator: Owe Stråhlman

Rapportnummer: VT08-2611-025

Nyckelord: Idrott och hälsa, samundervisning, särundervisning, måluppfyllelse

Inledning

Under vår tid i lärarutbildningen har vi genom den verksamhetsförlagda utbildningen fått möjlighet att undervisa elever på olika stadier inom grundskolan och dessutom fått erfara både sam- och särundervisning. Anledningen till att vi valde att göra en undersökning kring sam- och särundervisning är att vi sett att undervisningen ser olika ut i de olika undervisningsformerna. Vi har intresserat oss för att se om flickor och pojkar i åren 7-9 ges samma möjligheter att utifrån sina förutsättningar utvecklas i idrottsundervisningen i skolan. Vi har haft som avsikt att undersöka grupsammansättningen i ämnet Idrott och hälsa, att utifrån sär- och samundervisning belysa vilka för- och nackdelar som finns och vad de kan innebära för elevers lärande.

Syfte

Syftet är att beskriva hur sam- respektive särundervisning påverkar elevers lärande i Idrott och hälsa. Vi vill utifrån ett lärarperspektiv se vilka för- och nackdelar det finns och om målen i ämnet uppnås oavsett undervisningsform.

Frågeställningar

- Vilka för- och nackdelar finns det med samundervisning?
- Vilka för- och nackdelar finns det med särundervisning?
- Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa i sam- som särundervisning?

Metod

Vi valde att använda oss av en kvalitativ metod i form av intervjuer. Sju lärare från två olika skolor har deltagit i undersökningen. Den ena skolan bedriver samundervisning och den andra särundervisning.

Resultat

Vårt resultat visar på att samundervisning gynnar de sociala aspekterna mellan flickor och pojkar. I särundervisning kan flickor i större utsträckning få möjlighet att känna trygghet och utvecklas. Det kommer fram att flickor inte alltid kommer till sin rätt i samundervisning, eftersom pojkar lättare tar för sig.

Klimatet i särundervisning kan vara tuffare för pojkar än i samundervisning. Det har framkommit både fördelar och nackdelar för svaga pojkar i samundervisning och särundervisning. Lärarna har en rad olika uppfattningar om måluppfyllelsen i ämnet Idrott och hälsa och om hur sam- respektive särundervisningen påverkar denna.

Diskussion

Det finns för- och nackdelar med både sam- och särundervisning och det är svårt att urskilja vilken undervisningsform som gynnar elevens lärande mest. Läraren har stor möjlighet att påverka undervisningen oavsett undervisningsform.

1. Inledning	1
2. Syfte.....	1
3. Frågeställningar	1
4. Begreppsdefinitioner.....	1
5. Bakgrund	2
5.1 Historik - Utveckling mot samgymnastik.....	2
5.1.1 Tidiga tankar om flickor och pojkars fysiska fostran	2
5.1.2 Sär- och samundervisningens utveckling i Sverige	3
5.2 Litteraturgenomgång.....	7
5.2.1 Skillnader mellan flickor och pojkar	7
5.2.2 Barns utveckling.....	8
5.2.3 Fysiska och motoriska skillnader mellan könen	8
5.2.4 Psykisk och social utveckling.....	9
5.3 Tidigare forskning.....	10
5.3.1 Samundervisning.....	10
5.3.2 Särundervisning	11
5.4 Allmän läroplan (Lpo 94)	12
5.5 Idrott och hälsas kursplan för skolår 7-9.....	11
6. Metod.....	13
6.1 Val och motivering av metod och design	12
6.2 Val av undersökningsgrupp	13
6.3 Beskrivning av undersökningsutförande	14
6.4 Redogörelse av analysmetod.....	14
6.5 Reliabilitet	15
6.6 Validitet	15
6.7 Generaliserbarhet	16
6.8 Etiska överväganden.....	16
7. Resultat.....	17
7.1 Fördelar med samundervisning	17
7.2 Nackdelar med samundervisning	19
7.3 Fördelar med särundervisning.....	21
7.4 Nackdelar med särundervisning.....	22
7.5 Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa genom sam- som särundervisning?	24
8. Diskussion.....	25
8.1 Metoddiskussion.....	25
8.2 Resultatdiskussion.....	27
8.2.1 För- och nackdelar med samundervisning.....	27
8.2.2 För- och nackdelar med särundervisning.....	29
8.2.3 Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa i sam- som särundervisning?	32
8.3 Egna Reflektioner	34
8.4 Vidare forskning	37
9. Referenser	38
10. Bilagor	41
10.1 Bilaga 1	41
10.1.1 Intervjufrågor.....	41
10.2 Bilaga 2	41
10.2.1 Resultat	41

1. Inledning

Under vår tid i lärarutbildningen har vi genom den verksamhetsförlagda utbildningen fått möjlighet att undervisa elever på olika stadier inom grundskolan och dessutom fått erfara både sam- och särundervisning. Anledningen till att vi valde att göra en undersökning kring sam- och särundervisning är att vi sett att undervisningen ser olika ut i de olika undervisningsformerna. Vi har intresserat oss för att se om flickor och pojkar i åk 7-9 ges samma möjligheter att utifrån sina förutsättningar utvecklas i idrottsundervisningen i skolan. Vi har haft som avsikt att undersöka grupp sammansättningen i ämnet Idrott och hälsa, att utifrån sär- och samundervisning belysa vilka för- och nackdelar som finns och vad de kan innebära för elevers lärande.

2. Syfte

Syftet är att beskriva hur sam- respektive särundervisning påverkar elevers lärande i Idrott och hälsa. Vi vill utifrån ett lärarperspektiv se vilka för- och nackdelar det finns och om målen i ämnet uppnås oavsett undervisningsform.

3. Frågeställningar

- Vilka för- och nackdelar finns det med samundervisning?
- Vilka för- och nackdelar finns det med särundervisning?
- Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa i sam- som särundervisning?

4. Begreppsdefinitioner

I examensarbetet används begreppen **samundervisning** och **särundervisning**. Samundervisning är undervisning där pojkar och flickor undervisas tillsammans, medan särundervisning är undervisning där flickor och pojkar är skilda.

Beträffande begreppet **undervisningsform**, så menas samundervisning eller särundervisning.

Begreppen **svaga** och **starka** elever används. Dessa begrepp har av största anledning används, då flera av de intervjuade lärarna har pratat i dessa termer. Svaga elever ska inte förknippas med "dåliga" elever, utan då begreppen svaga elever används är det i avseende av t.ex. mindre presterande elever som inte känner sig ha möjligheten att ta för sig i förhållande till resten av gruppen. Starka elever är de elever som beskrivs som duktiga och högre presterande elever och har större möjligheter att ta för sig i förhållande till gruppen.

Hämmas används då individer undertrycks på ett eller annat sätt. Det ska noteras att det inte alltid behöver ha samband med det andra könet, utan att det ena könet kan hämmas oberoende av det andra. Exempel kan vara yttre faktorer som lärarens roll.

Gynna används då vissa individer favoriseras och hjälps i större utsträckning än de andra.

Högstadiet används som begrepp då tidigare forskning eller övrig litteratur benämner detta. Högstadiet motsvarar Så (skolår) 7-9.

5. Bakgrund

5.1 Historik - Utveckling mot samgymnastik

5.1.1 Tidiga tankar om flickors och pojkars fysiska fostran

Annerstedt (1991) är en av de få som beskriver tidiga tankar om fysisk fostran. Han redogör för detta utifrån några välkända filosofer. Här nedan kommer en kort sammanfattning om deras tankar.

Platon (427-347 f. Kr.)

Flickor såväl som pojkar behövde enligt Platon fysisk skolning. Om fysisk fostran skriver han i *Lagarna*:

”Och allt vad som gäller gossarna skall också gälla för flickorna, även dessa böra underkasta sig samma övningar. Och det ordet uttalar jag utan att hysa någon fruktan för sådana påståenden som att ridning och gymnastik lämpar sig väl för män men ej för kvinnor” (Annerstedt, 1991, s.34).

Flickor behövde inte göra militärtjänst, men Platon ansåg att flickorna kunde komma till användning och behövas i militära syften, det vill säga om det skulle uppstå allvarliga lägen eller konflikter i landet. Han menade att det vore en skam om kvinnorna inte var fysiskt uppfostrade, att de inte ville göra som fåglarna, som kämpade för sina ungar mot de största odjur (Annerstedt, 1991).

Det var dock viktigt att kvinnorna lärde sig att ha ett beteende som flickor och inte som män. Flickornas tävlingsmoment skulle alltid anpassas efter könets kapacitet. Platon övergav sin syn på samundervisning och i verket ”*Lagarna*” ansåg han att flickorna skulle ha skilda övningsplatser (Annerstedt, 1991).

Locke (1632-1704)

Lockes tankar kring fysisk fostran berörde i första hand unga överklasspojkar, men han hade även tankar kring flickors fysiska fostran och var positiv till att de hade fysiska aktiviteter. Tyngden låg ändå på flickornas skönhetsidealt och Locke förespråkade att flickorna p.g.a. detta skulle vara ute i friska luften (Annerstedt, 1991).

Rousseau (1712-1778)

Rousseau hade liknande tankar som Platon:

”förträffligt ägnat att förläna den kvinnliga ungdomen en god kropps-konstitution genom angenäma, måttfulla och hälsosamma kroppsövningar samt att skärpa och utbilda dess smak genom ständig strävan att behaga utan att likväl bringa dess sedlighet i fara” (Annerstedt, 1991, s.48).

Enligt Rousseau var det viktigt att flickorna rörde på sig i tidig ålder, men flickornas rörelse skulle inte vara inriktade på styrka, eftersom ”hos det ena könet är det kraften, som skall utvecklas, hos det andra behaget” (Annerstedt, 1991, s.48).

Spiess (1810-1858)

Spiess hade uppfattningen att även flickor skulle ha undervisning i gymnastik. Det skulle inte vara några större skillnader mellan flickors och pojkars undervisning, men flickor skulle ha mer dans och rytmik. Pojkars övningar skulle dock vara kraftfullare, eftersom pojkar skulle utbildas till soldater senare i livet (Annerstedt, 1991).

5.1.2 Sär- och samundervisningens utveckling i Sverige

Kring sekelskiftet 1800 skedde det stora politiska förändringar. Sverige förlorade Finland och detta skapade starka känslor och revanschlust i landet, vilket medförde goda förutsättningar för fysisk fostran (Annerstedt, Peitersen, Rnholt, 2001).

Under tidigt 1800-tal argumenterades det för gymnastikämnets hälsofrämjande egenskaper. Först under mitten av seklet fick dessa tankar större genomslagskraft, då man både från pedagogiskt och medicinskt håll argumenterade för ett motverkande av stillasittande och s.k. själslig överansträngning. 1854 diskuterades vid Svenska Läraremötet att allt för mycket tid gick åt till läsning och stillasittande. Man tycktes vara överens om att kroppsövningar var det bästa sättet att komma till rätta med barnens allt sämre hälsa (Annerstedt, 1991).

1813 inrättades det Gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. Det leddes av Per Henrik Ling (1776-1839), kallad ”den svenska gymnastikens fader”. På Centralinstitutet utbildade man lärare för läroverket och för krigsmakten. Därifrån hämtade folkskolan tidigt sina förebilder för undervisningen (Isling, 1988).

Ling svarade för en stor del av införandet av gymnastiken i skolan. Han delade in gymnastiken i fyra discipliner: Pedagogisk gymnastik, militärgymnastik, medikal gymnastik och estetisk gymnastik. Av de fyra disciplinerna ägnade sig Ling mest åt militärgymnastik och pedagogisk gymnastik (Annerstedt, 1991). Förenklat kan man säga att den pedagogiska gymnastiken motsvarade skolgymnastiken, medan den militära gymnastiken till övervägande del bestod av fäktning. Den medikala fick beteckningen sjukgymnastik och den estetiska gymnastiken motsvarande balett och danskonst (Annerstedt m.fl., 2001).

Den militära kopplingen fanns genomgående och mycket klart uttalad i Lings samtliga gymnastikpublikationer. ”Gymnastiken medverkar till den manliga karakterens utbildning hos ungdomen, att den underlättar en Nations militära daning” (Annerstedt, 1991, s.91). Gymnastiken var en viktig komponent i medborgarfostran och genom gymnastikträning kunde de manliga soldaterna utveckla de karaktärsdrag som behövdes (Annerstedt, 1991).

Lings gymnastik var avsedd för pojkar och undervisningen leddes av enbart män. Någon gymnastik för flickor eller speciella anvisningar för hur flickors gymnastik skulle utformas beskrev aldrig Ling och det var bara på ett ställe i sina skrifter han berörde flickgymnastiken:

”Qvinnan behöfver helsa såväl som mannen, ja ännu mera efter hon skall i sitt lif nära ett annat lif. Qvinnans anatomiska förhållande är analogt med mannens, hennes psykologiska anlag fordra dock en lindrigare behandling. Skönhetslagen grundar sig på den rena lufsiden och får icke missbrukas. Qvinnans runda former får icke öfvergå till den kantighet eller knölighet som mannens former hafva.” (Annerstedt, 1991, s.89).

Oldberg beskriver på 1840-talet i sin lärarhandledning sin syn på gymnastikämnet. I kapitlet ”Gymnastik och arbete för folkskolans gossar” beskriver han den fysiska uppfostran hos landets allmog, ”Man håller sig inte ren, man lär sig inte att simma, och man är allmänt ovig och klumpig – både kroppsligt och andligt” (Isling, 1988, s.376). Oldberg var orolig för arbetarklassens arbetshälsa. Barnen måste ”öfwas och wänjas till arbete” och det ska ske genom ”passande gymnastik och arbetsöfningar” (Isling, 1988, s.376). I ett särskilt kapitel om flickornas skoluppfostran varnar han för att föra ihop pojkar och flickor inom skolarbetet. Han ger anvisningar om hur könen ska delas upp: ”De få således aldrig wara i egentlig klassgemenskap med gossarna, aldrig se, höra eller deltaga i gossarnas högljudda läroöfningar, exercis, gymnastik eller lekar” (Isling, 1988, s.377). Han ger anvisningar om på vilket sätt flickorna ska övas i arbete. Det skulle vara i olika slags handarbeten.

”Flickorna fingo se på” när pojkarna övade ”exercis oh lekte krig” Däremot tycks man ha ansett det olämpligt att pojkarna fick ”se på” när flickorna hade sin gymnastik. I ett reglemente för folkskolan i Garpenberg i dalarna från 1872 sägs att ”flickor, om föräldrar och målsmän det önska”, kan få en starkt förkortad kurs och bl. a slippa gymnastiken – men om sådan skall förekomma ”detta sker å tid, då gossarne icke äro närwarande” (Isling, 1988, s.386).

Gymnastiken blev länge ett enkönat ämne. En folkskoleinspektör anger i mitten av 1800-talet att flickorna inte alla blev lottlösa:

”De får jämte gossarna i takt marschera ur skolrummet, då lästimmen är slut, och vid ombyte av böcker, skiffertavlor, och dylikt efter givet kommando i takt och ordning bortlägga de brukade böckerna eller tavlorna och taga dem, som skola begagnas” (Isling, 1988, s.389).

1850 hade sex flickskolor grundats. 1868 lämnar först flickskolskommittén sitt betänkande om att flickor har ett minst lika stort behov av rörelse som pojkar. Det var egentligen det allvarliga hälsoläget i Sverige som gjorde att gymnastiken även kom igång för flickor i slutet av 1800-talet, dock fungerade undervisningen först tillfredställande efter andra världskriget (Annerstedt, 1991). 1922 beskrev två kvinnliga rektorer som var idrotts pionjärer, läget kring skolgymnastiken för flickor:

”Har man haft skäl att vara missnöjd med den fysiska fostran, som våra gosskolor bibringa de manliga eleverna, så har detta i ännu högre grad varit fallet med den gymnastik och framför allt den idrott, som i allmänhet bedrivits i våra flickskolor” (Annerstedt, 1991, s.127).

Kvinnliga gymnastikpedagoger började förändra gymnastiken en bit in på 1900-talet. Vändpunkten dateras vid Stockholms-OS 1912. Elli Björkstén som var gymnastikpedagog och lärare vid Helsingfors universitet genomförde där en uppvisning med kvinnliga gymnaster, där gymnastiken var mer rytmisk och ett högre tempo i rörelserna. Uppvisningen var mycket uppmärksam och bidrog till att förändra skolgymnastiken, då ett mer rytmiskt förhållningssätt infördes. Detta fick dock stort motstånd och mycket kritik av lingianerna. Björkstén försvarade sig mot den kritik hon fått och sa att hon inte skapat något nytt, utan hade följt Lings ändamål (Annerstedt, 1991).

I 1919 års undervisningsplan för folkskolan var det av vikt att befrämja både flickors och pojkars sunda allsidiga kroppsutveckling i enlighet med Lingska gymnastikens grundsatser (Annerstedt, 1983). I den studieplan som utarbetades på uppdrag av kursplandelegationen inom 1946 års skolkommision och som kom att ligga till grund för enhetsskolan, fanns det en åtskillnad mellan könen. Den estetiska sidan lyftes fram och beskrevs som viktig för flickors fysiska fostran. Under rubriken ”Tävlings och idrottsmärken” stod det att:

”I synnerhet pojkarna tilltalas av tävlingen, under det att flickornas intresse för densamma i allmänhet är betydligt sämre. Detta kan bero på att flickorna icke från början har fått lära sig en idrottsgren, som

lockar dem att tävla. Många flickor har dock en verklig lust att tävla, vilket inte heller skall förmenas dem" (Annerstedt, 1983, s.29).

När gymnastiken gick in i en ny era efter Lings system fanns det inget hinder för flickornas deltagande. För att bevara anständigheten i ämnet gavs råd om att flickorna skulle häfta upp kjolarna med ett snöre eller nålar (Isling, 1988).

Uppfattningen kring att fysisk aktivitet skulle vara olämplig för kvinnor har under delar av 1900-talet varit stor. Fysisk aktivitet har helt enkelt inte varit förenlig med den bild man haft av kvinnan som representant för det "svagare" könet. Kvinnan har under långa tider varit beroende av en manlig försörjare för att överleva och har varit tvungen att anpassa sig till mannens idealbild av hurdan en kvinna bör vara. Fysisk aktivitet har inte hört till den kvinnorollen (Eklund, 1999).

Man har sett kvinnan som ömtålig och bräcklig och därav dragit slutsatsen att gymnastik varit skadlig för kvinnors fysiska och mentala hälsa. Man ansåg att gymnastik och kroppsövningar kunde påverka menstruationen och moderskapsfunktionen negativt. Eklund beskriver utifrån Vertinsky att man länge efter det att kvinnorna så småningom fick möjlighet att börja ägna sig åt olika aktiviteter, har följt uppmaningarna om att det behöver finnas gränser för vad flickor kan ägna sig åt inom idrottsområdet (Eklund, 1999).

Gymnastiska Centralinstitutet värnade fram till 1950 om den lingiska gymnastiken, vilket gjorde att rörelsen mindre frivilligt isolerade sig från den allt mer inflytelserika idrottsrörelsen. Det innebar att GCI successivt förlorade sin ställning inom fysisk fostran, en särställning man haft allt sedan starten 1813 (Annerstedt, 1991).

Målsättningen för gymnastikundervisningen har under det senaste seklet varierat för flickor och pojkar. I de första undervisningsplanerna nämns inget om att undervisningsinnehållet ska vara olika för de båda könen, men under 1900-talet har det beskrivits i undervisningsplanerna hur innehållet ska se ut för respektive kön. I U55 (1955 års utbildningsplan) beaktas den estetiska sidan hos flickor och den prestationsinriktade sidan hos pojkar. I den allmänna delen heter det: "Sedan flickor och pojkar skilts åt i fysisk fostran, går flickornas fysiska fostran i en gymnastik-estetisk-rytmisk riktning och pojknas mot de prestationsbetonade spelen, idrotten och färdighetsgymnastik." (Annerstedt, 1991, s.111)

Från 1930 till början av 1960-talet hade de flesta kvinnor hemmafrurollen i Sverige. Kvinnan var beroende av mannen för att försörja sig. Denna situation förändrades under 1960-talet då industri och tjänstesektorn började växa. I och med detta skapades ett stort behov av arbetskraft, vilket gav kvinnorna möjligheten att lämna hemmet. Utvecklingen gick från husmoderskontrakt till jämlikhetskontrakt. Utvecklingen gick inte mot jämlikhet utan egentligen mot jämställdhet. Kvinnans inträde på arbetsmarknaden ledde inte till jämlikhet, utan kvinnorna fick syssla med sådant inom arbetslivet som sågs som kvinnogöra. Denna problematik som kvinnor mötte då de fick tillträde till arbetsmarknaden har också kunnat ses inom kvinnoidrotten. Motståndet kring kvinnoidrotten började dock luckras upp och en av de stora orsakerna till detta var östblockets idrottssatsning på kvinnor, då bl.a. vetenskapen började ifrågasätta åsikterna och synpunkterna på de fysiologiska skillnaderna mellan kvinnor och män (Sandahl, 2005).

På 1960-talet började kvinnor komma in i föreningslivet på allvar, ett exempel på detta var damfotbollen. Damfotbollen och många andra idrotter har dock stått i skuggan av männens föreningsliv fram tills nu och kommer sannolikt göra det ett tag till, även om trenden börjar förändras. Frågan är vilka konsekvenser samhällsutvecklingen hade för skolans idrottsundervisning. Idrottsundervisningen var könsspecifik sedan början av 1900-talet. Skälet var att skolan skulle förbereda de båda könen för vuxenlivet. Resultatet blev en idrottsundervisning som utvecklade tydliga skillnader i kroppssyn. När det svenska samhället förändrades är det

alldeles tydligt att de reformer som förändrade skolan präglats av den samhällsekonomiska utvecklingen (Sandahl, 2005).

I Lgr62 (läroplan för grundskolan 1962) rekommenderade läroplanen att pojkar och flickor skulle ha viss könsspecifik idrottsundervisning, i huvudsak gällande de gymnastiska övningarna (Sandahl, 2005). I de allmänna anvisningarna stod det att undervisningen skulle inriktas på stadie- och könsanpassad metodisk utveckling av styrka och uthållighet (Annerstedt, 1983). För pojkarna stod det beskrivet att: ”De fristående övningarna bör vara enkla och i första hand befrämja ett rytmiskt arbetssätt, styrka och smidighet... Någon del av varje lektion bör ägnas åt övningar, som förbättrar den allmänna konditionen” (Sandahl, 2005, s.78). För flickorna stod det:

”De fristående övningarna bör vara relativt enkla med hänsyn till att de skall ha en allmänt kroppstränande effekt... På vårterminen och i årskurs 9 bör programmen ha en utpräglat estetisk utformning, dock utan att kravet på styrka, smidighet och kondition blir eftersatt.” (Sandahl, 2005, s.78)

Pojkarnas undervisning skulle främja styrka och smidighet medan den skulle ha en odefinierad effekt på flickor, alltså allmänt kroppstränande (Annerstedt m.fl., 2001).

Lgr69 hade flera likheter med Lgr62. Gymnastik och huvudmomenten var oförändrade. Under rubriken ”*Gymnastik*” skiljer man på pojkar och flickor när det gäller momentet gymnastik. Här gör man skillnad mellan de fristående övningarna. Det stod att flickor i regel har intresse för rytmisk gymnastik till musik. För att öka pojkarnas intresse skulle man befrämja styrka och smidighet och ha ett rytmiskt arbetssätt. Man betonade också olika uppfattningar mellan flickors och pojkars uppfattning till styrka och gav riktlinjer angående detta (Lgr 69 II: Gy, s.6).

Under 1970-talet började diskussionen kring samgymnastik att ta fart, även om läroplanen för grundskolan 1969 endast talat om samgymnastik i vissa moment. 1972 kom ett betänkande från Nordiska rådet ”Könsroller och utbildning” som påpekade att samundervisning bör praktiseras i alla ämnen. Skolöverstyrelsen konsulent i gymnastik uttalade sig positivt om samundervisning i flera av gymnastikundervisningens moment (Eklund, 1999).

I och med att Lgr80 trädde i kraft bytte skolämnet ”gymnastik” namn till ”idrott”, vilket kanske blev tydligare då gymnastik är en idrott bland många andra idrotter. Något som var nytt i och med Lgr80 var att jämställdhet togs upp. ”Samlivet i det demokratiska samhället måste utformas av fria och självständiga människor. Skolan skall därför verka för jämställdhet mellan kvinnor och män” (Lgr80, s.17). Detta var ett sätt för att utjämna könsrollerna och skulle bli ett led i skolans uppgift att verka för jämställdhet mellan kvinnor och män. Samundervisning infördes nu som huvudprincip (SÖ-FS 1981:110). Detta var första gången i idrottsämnets 175-åriga historia som det angavs att flickor och pojkar skulle undervisas tillsammans (Annerstedt m.fl., 2001).

Skolans gymnastikundervisning har gått från fysisk fostran till hälsoarbete. I och med att dagens läroplan Lpo94 infördes bytte ämnet namn till Idrott och hälsa. Betoningen på idrottsliga färdigheter har minskat, medan ett tydligt hälsoperspektiv har tillkommit och kopplingar skall göras mellan idrott, hälsa och livsstil. Idag vill man förändra individers levnadsvanor och dess livsstilar (Annerstedt m.fl., 2001). Målen handlar i större utsträckning än tidigare om att eleverna ska skapa en förståelse mellan relationen fysisk aktivitet och hälsa. Det ”räcker” inte för eleverna att vara fysiskt aktiva under idrottslektionerna, utan de ska också förstå varför det är viktigt att röra på sig (Larsson, Fragell och Redelius, 2005)¹.

¹ Åtkomstdatum: 2008-05-19. Publiceringsdatum: 2005-12-14.

http://www.idrottsforum.org/articles/larsson/larsson_fagrell_redelius/larsson_fagrell_redelius051214.html

5.2 Litteraturgenomgång

5.2.1 Skillnader mellan flickor och pojkar

Diskussionen kring sam- och särundervisning analyseras av en rad forskare, men vad är det egentligen som gör att denna diskussion uppstår? Nedan beskriver vi utifrån tidigare forskning skillnader och likheter mellan könen, samt samhällets påverkan på individen.

”Ordet pojkar får många att tänka på brottnig, fåktningslekar, blåmärken, bilar, klätterträd och hög ljudnivå. Ordet flickor associeras till målarböcker, rosa rosetter, pyssel, förtroliga samtal, dockor och bästisar. Det är lätt hänt att tänka och tala om könen i termer av stereotyper. Generellt finns ett mönster, en skillnad mellan pojkar och flickor.” (Svaleryd 2003, s.14)

De främsta skälen till att ha könsuppdelade grupper i idrottsundervisningen har ända fram till idag grundats på att flickor och pojkar har olika förutsättningar, intressen och behov. I samundervisning i idrotten är det viktigt att vara insatt i de skillnader som finns mellan pojkar och flickor, men samtidigt är det viktigt att känna till att det förekommer fler likheter än olikheter mellan könen (Eklund, 1999).

Samhället organiseras utifrån normer och attityder om vad som uppfattas vara kvinnligt och manligt. Detta skapar ett könssegregerat samhälle. Kvinnor och män ses ofta som varandras motsatser, medan likheterna mellan könen försvinner (Fagrell i Engström och Redelius, 2002).

Enligt Larsson (2001) är kön något konstruerat. Han menar att man kan se på kön utifrån två perspektiv, det biologiska och det sociala. ”Att se kön som en konstruktion innebär att vår tids uppfattningar om kön är socialt och historiskt konstituerade och inte helt oväsentliga i förhållande till vårt sätt att tänka och agera i verkligheten” (Larsson, 2001, s.19). Uppfattningar om hur flickor och pojkar är och hur de förväntas bete sig kan relateras till hur idrottaren är eller bör vara (Larsson i Engström och Redelius, 2002).

Fagrell (2000) skriver om hur pojkar och flickor iscensätter idrotten könsspecifikt då de väljer aktiviteter. Enligt traditionell genusideologi delas olika idrottsaktiviteter in i flick- och pojkaaktiviteter. Flickor anses vara lämpande för vissa idrotter och pojkar för andra. Barn vet vad som är flick- och pojkaaktiviteter, eftersom de sett detta i media och i det dagliga livet. En annan iscensättning av kön inom idrotten är att pojkar ofta anses ha större kompetens i idrotten. Denna uppfattning hämtar inte alltid barn från sin egen erfarenhet om vad pojkar och flickor kan i idrott, utan ofta från en mer abstrakt bild om vad kvinnor och män har för prestationsförmågor i idrott. Ytterligare en iscensättning är att flickaktiviteter nedvärderas och att de ibland anses vara ”löjliga och fjompiga”. Den kvinnliga idrotten anses i många fall ha låg status, medan den manliga högre (Fagrell, 2000).

Enligt Fagrell är det ”viktigt att påpeka att kvinnligt och manligt inte är något som är, utan något som blir till. Genus är således inte något som finns i sig – det skapas av dig och mig dagligen genom våra handlingar” (Fagrell i Engström och Redelius, 2002, s.184).

I idrotten formas vi och lär oss att förhålla oss till vad som anses vara kvinnligt och manligt. Där lär vi oss också att kvinnor och män värderas på olika sätt. Genom att hålla isär flickor och pojkar, kvinnor och män innebär det att könen anses ha olika egenskaper och även förväntas ha det (Ljunglöf och Rindlaug, 2003). Flickor och pojkars olika egenskaper påverkar hur omgivningen ser på och vad som förväntas av de olika könen (Widlund, Klüft, Nilsson och Asplund, 2001). Normen gör att många t ex inte ser en balettkille som en riktig kille, eller en tjej som stöter kula

som en riktig tjej. Det är viktigt att bryta invanda mönster och inte låta konstllhörigheten avgöra barns och ungas valmöjligheter (Ljunglöf och Rindlaug, 2003).

5.2.2 Barns utveckling

Det är viktigt att vara medveten om att barn och unga utvecklas väldigt olika både fysiskt, motoriskt, psykiskt och socialt. När de mognar och hur de gör det kan variera. Även om alla har olika mognadstakt är stegen i processen lika för alla och utvecklingen påverkas av både arv och miljö (Widlund m.fl., 2001)

Miljön har troligtvis större betydelse för barnets utveckling av rörelse än vad det medfödda arvet har. Det genetiska arvet är en förutsättning, men all rörelseinläring sker i samspel med omgivningen. När man ser till barns utveckling har alla individer gemensamma drag, samtidigt som varje barn är unikt och speciellt (Jagtóien Langlo, Hansen och Annerstedt, 2002).

5.2.3 Fysiska och motoriska skillnader mellan könen

De fysiska skillnaderna mellan flickor och pojkar anses enligt Eklund (1999) vara en av de största svårigheterna för en välfungerande samundervisning. Före puberteten är skillnaderna mellan könen oftast inte speciellt stora. Det är snarare de miljömässiga faktorerna som har betydelse för rörlighet, styrka, uthållighet och snabbhet än om man är flicka eller pojke. I vissa avseenden kan flickor dock vara tidigare i utvecklingen än pojkar. Ett exempel är finmotoriken. Detta beror på att hjärnhalvornas förmåga att samordna rörelser hos flickor har utvecklats tidigare än hos pojkarna (Jagtóien Langlo m.fl., 2002).

Det är främst under puberteten som tydliga förändringar och skillnader uppstår mellan könen. Flickor går vanligtvis in i puberteten när de är mellan 10 och 13 år. Under denna tid växer de snabbt, men när de får sin första menstruation avstannar längdtillväxten. Pojkarna har sin tillväxtperiod mellan 12 och 16 år. Då ökar de både sin längd och vikt och går därmed om flickorna. Under denna tillväxtfas kan längden förändras i olika takt vilket gör att längden och vikten mellan jämnåriga kan skilja sig markant (Widlund m.fl., 2001).

Eftersom flickor går in i puberteten tidigare än pojkar och därmed blir mer fysiskt utvecklade, kan de både vara större och starkare än pojkarna (Widlund m.fl., 2001). När pojkar når puberteten utvecklar de än större muskelmassa i förhållande till dess vikt och har därför möjlighet att utveckla en större fysisk styrka än vad flickor har (Jagtóien Langlo m.fl., 2002). Detta beror på ökning av det manliga könshormonet testosteron (Ekblom, Engström, Hincic, Johnson, Ohlson, Redelius och Ryberg, 2007). Döring och Ihlo (i Eklund, 1999) beskriver att syreupptagningsförmåga och uthållighetens utveckling inträffar tidigare hos flickor (11-14 års åldern) och att perioden är kortare än hos pojkar (12-18/19 års ålder). Moir och Jessel (i Jagtóien Langlo m.fl., 2002) poängterar att detta inte är detsamma som att alla pojkar skulle vara starkare än flickor, utan att det handlar hur den enskilde individen utnyttjar sin potential. Snabbheten utvecklas på samma sätt fram till att pojkarna når puberteten, då pojkars snabbhetsutveckling påverkas av dess ökande muskeltillväxt. Koordinativa färdigheter som rytm, balans, reaktionsförmåga och rumslig differentiering utvecklas tidigare hos flickor.

Ekblom m.fl. (2007) beskriver att den kronologiska åldern (ålder i år och månader) inte är ett bra mått på ungas mognad och på vad de förväntas klara av rent fysiskt. Om man istället tittar på den biologiska åldern (utveckling i mognadsprocessen) kan man se hur långt in i mognadsprocessen barnet har kommit och därmed få en lättare uppfattning om barnets mognad och kapacitet.

5.2.4 Psykisk och social utveckling

Shepherd-Look (i Eklund, 1999) beskriver hur mycket svårare det är att mäta de psykiska egenskaperna än de fysiska. Metodproblem har gjort att undersökningsproblemen kan bli motsägelsefulla. Dessutom har allmänna uppfattningar och fördomar kring könsskillnader bidragit till svårigheter att få fram entydiga svar.

Eftersom flickorna går in i puberteten ca två år innan pojkarna utvecklar de tidigare både en fysisk och psykisk mognad. Detta resulterar i att flickorna kommit längre i social och emotionell utveckling (en individs förmåga till känslor och hanteringen av dem) (Jagtóien Langlo m.fl., 2002). Då flickorna är tidigare i sin utveckling kan de lättare anpassa sig till de regler som förväntas och kan därmed uppfattas som mer mogna än pojkarna. Pojkarna kan upplevas som stökiga lite längre upp i åldrarna (Widlund m.fl., 2001). När man ska arrangera aktiviteter som skall tillmötesgå både flickor och pojkar i denna ålder är det viktigt att ta hänsyn till de sociala och emotionella skillnaderna mellan könen, därför är det viktigt och många gånger nödvändigt att ge möjligheter till val (Jagtóien Langlo m.fl., 2002).

När flickor och pojkar kommer in i puberteten får de med tiden olika intressen. Om detta är mest biologiskt eller mest sociokulturellt betingat är oklart. Ser man till idrottsämnet verkar det som att pojkar traditionellt är mer tävlingsinriktade och gärna vill ha fartfyllda aktiviteter. Flickorna är i större grad i denna ålder mer intresserade av samvaro och goda relationer (Jagtóien Langlo m.fl., 2002).

Även Widlund m.fl. (2001) anser att pojkar ofta är mer prestationsinriktade, medan flickor ofta är mer relationsorienterade, dock poängteras att det inte alltid behöver vara så. Att pojkar bara vill tävla och flickor enbart vill umgås beskriver Ljunglöf och Rindlaug (2003) som en myt. De hänvisar till en studie genomförd av Riksidrottsförbundet 2002. Där svarar både kvinnor och män att den största anledningen till att de idrottar och motionerar är för "att ha roligt" och för "att hålla sig i form". Att "tävla" kommer på sista plats för både kvinnor och män.

Det är riskfyllt att generalisera maskulinitet och femininitet, då det är känt att både män och kvinnor har en blandning av maskulina och feminina psykologiska drag. Därför är det viktigt att ämnet Idrott och hälsa både bemöter könets likheter och olikheter (Jagtóien Langlo m.fl., 2002).

5.3 Tidigare forskning

5.3.1 Samundervisning

Johansson (1983) har undersökt olika idrottslärares inställning till och erfarenheter av samundervisning i idrottsundervisningen. I undersökningen kom han fram till att de moment som förekommer oftast i idrottsundervisningen också är de som anses som mest olämpliga i samundervisning. Över hälften av de tillfrågade lärarna ansåg att bollspel var ett olämpligt moment i den gemensamma undervisningen. Därefter kom gymnastik, dans och friidrott. De kvinnliga idrottslärarna tror att detta beror på könen olika behov och intressen, medan de manliga idrottslärarna anser att det beror på de fysiologiska skillnaderna och olika kunskaper hos flickor och pojkar. De manliga lärarna anser i högre grad än de kvinnliga att pojkarna presterar bättre än flickorna i idrottsundervisningen.

Hussain (1989) har i sin publikation undersökt vad olika faktorer har för betydelse för hur elever upplever samundervisningen i skolidrotten. Syftet med undersökningen var att ta reda på om samundervisning är lämplig i idrottsundervisningen på högstadiet. Han kom fram till att de flesta pojkar känner sig säkra i samundervisningen, medan flickor som inte idrottar på fritiden känner sig osäkra. Både flickor och pojkar ansåg att det var känsligare att göra bort sig eller misslyckas inför det motsatta könet. De elever som idrottar regelbundet eller ibland på fritiden är i större grad positiva till samundervisning än de som inte idrottar. De idrottsmoment som eleverna (både

flickorna och pojkarna) ansåg inte passa lika bra i sam- som i särundervisning var lagbollspel och styrketräning.

Eklund (1999) har forskat kring finländska idrottslärares syn och attityd till samundervisning i idrottsundervisningen. Hon belyser lärares upplevelser och uppfattningar kring att undervisa flickor och pojkar tillsammans. Eklund kommer fram till att lärare har olika uppfattningar och förväntningar kring pojkars och flickors förutsättningar, vilket kan leda till att lärare bedömer ett likartat beteende hos flickor och pojkar olika. Hon drar dessutom paralleller mellan några europeiska länder, däribland Sverige, då det gäller idrottsundervisnings utveckling kring sär- och samundervisning.

Den största fördelen med samundervisning ansåg lärarna ligga på det sociala planet. Elevernas beteende, motivation och personlighetsutveckling påverkades positivt i samundervisningen, men också framförallt flickornas färdighetsutveckling. Förståelsen gentemot varandra och könens olika egenskaper ses som ytterligare en stor fördel (Eklund, 1999).

Vanliga problem i samundervisningen är skillnaden mellan de olika könen, som att flickor och pojkar har olika behov och önskemål, att pojkarnas dominans ofta påverkar utslagning av speciellt de svaga flickorna, samt att disciplinen påverkas negativt. Över hälften av de tillfrågade lärarna ville helst inte enbart ha samundervisning eftersom de ansåg att denna undervisningsform var minst lämplig på högstadiet (Eklund, 1999).

5.3.2 Särundervisning

Carli (2004) har i sin doktorsavhandling historiskt beskrivit idrottsundervisningens utveckling ur ett könsperspektiv. Fram till mitten av 1970-talet bedrevs en stor del av tonåringars idrottsundervisning och idrottsläraryrket i könsseparerade grupper. På grund av influenser av jämställdhetssyfte påbörjades ett införande av samundervisning i idrottsundervisningen.

Carli (2004) påvisar att den könsuppdelade idrottsundervisningen har lett till att en kvinnlig och en manlig kultur har uppstått. Hon belyser skillnader mellan dessa två kulturer och visar på vilka följder samundervisning har fått i idrottsundervisningen. Den kultur som skapats av kvinnliga idrottslärare har varit mer mångsidig och hälsoinriktad och mindre tävlingsinriktad än den manliga enligt Carli. Hon hävdar också att integreringen av de två kulturerna har medfört ojämställdhet mellan könen. Detta visar sig extra tydligt i Carlis undersökningar av flickor och pojkars betygsfördelning i idrottsämnet. I samundervisning framkommer det att pojkar anses vara duktigare än flickor och får därmed högre betyg än flickorna. Pojkar i samundervisning tycks även vara duktigare än pojkar i särundervisning. Flickor i samundervisning får alltså lägre betyg än pojkarna och dessa flickor anses också vara sämre än flickor i särundervisning. När både flickor och pojkar undervisas i särundervisning tycks de vara lika duktiga om man ser till betygen.

I avhandlingen samt i hennes tidigare uppsats från 1990 framkommer det också att de flesta pojkars och manliga idrottslärares intressen och förutsättningar är det som främst gynnas i samundervisningen. Aktiviteter som många flickor och kvinnliga idrottslärare uppskattar missgynnas (Carli, 2004; Carli, 1990).

Larsson, Fagrell och Redelius har alla forskat kring genus och idrott och 2005 skrev de en gemensam rapport; *"Kön-Idrott-Skola"*. I rapporten beskriver de utvecklingen från sär- till samundervisning i idrottsundervisningen. De anser att övergången från sär- till samundervisning är en av de största förändringarna i idrottsämnets historia. I och med genomförandet av samundervisning har pojkar i genomsnitt erhållit högre betyg än flickor. Ämnet Idrott och hälsa är det enda ämnet i skolan där pojkar i genomsnitt har högre betyg än flickor. Vidare skriver de

att pojkar i större utsträckning tycker att idrottsämnet är roligt och att fler flickor än pojkar känner sig dåliga i ämnet och skulle vilja slippa vara med.

Larsson m.fl. (2005) skriver att det kan vara svårt att hävda att flickor och pojkar kan ses som två homogena grupper som dessutom är skilda från varandra. De anser att det finns lika stora skillnader inom könen som mellan könen.

De tre forskarna genomförde 2001 ett projekt, KIS-projektet (KIS står för Kön-Idrott-Skola). I sin rapport beskriver Larsson m.fl. (2005) några av de viktigaste slutsatserna från projektet. Det som bl. a. kom fram var att det som värdesätts i idrottsämnet är sådant som ofta förknippas med manlighet. Det som ofta associeras som kvinnligt värdesätts inte lika högt. De aktiviteter som främst förekommer i idrottsundervisningen är de idrotter som har en mansdominerad prägel i föreningslivet. På grund av att lektionsinnehållet ofta är mer anpassat efter pojkarnas önskemål, kompenserar lärarna detta med att sänka kraven för flickorna. Pojkar har fördelar i betygssättningen, eftersom mätbara prestationer som handlar om styrka, uthållighet och idrottsliga resultat uppmuntras framför reflektion och estetiska uttryck.

5.4 Allmän läroplan (Lpo 94)

Lpo 94

Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster. Den skall därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet. (Skolverket, Lpo94, s.4)

Läraren skall:

o verka för att flickor och pojkar får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. (Skolverket, Lpo94, s.13)

5.5 Idrott och hälsas kursplan för skolår 7-9

Ämnets syfte

Olika former av motion har stor betydelse för hälsan. I ämnet Idrott och hälsa behöver därför eleven utveckla kunskaper om hälsa och om hur fysisk aktivitet påverkar fysiskt och psykiskt välbefinnande. Ämnets syfte är utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga samt lära eleven hur den egna livsstilen påverkar hälsan. Ämnet syftar också till ”att skapa förutsättningar för alla att delta i olika aktiviteter på sina egna villkor, utveckla gemenskap och samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för andra”. (Skolverket, kursplan Idrott och hälsa, 2008-05-11)

Mål att sträva mot

Skolan skall i sin undervisning i idrott och hälsa sträva efter att eleven

– utvecklar sin fysiska, psykiska och sociala förmåga samt utvecklar en positiv självbild,

- utvecklar kunskap om vad som främjar hälsa,
- utvecklar en god kroppsuppfattning och kunskaper som gör det möjligt att se, välja och värdera olika former av rörelse ur ett hälsoperspektiv,
- stimuleras till ett bestående intresse för regelbunden fysisk aktivitet och tar ett ansvar för sin hälsa,
- utvecklar och fördjupar sin rörelseförmåga och lust att röra sig samt stimuleras att ge uttryck för fantasi, känslor och gemenskap,
- utvecklar förmågan att leka, motionera och idrotta på egen hand och tillsammans med andra,
- utvecklar kunskaper att kritiskt bemöta missförhållanden som kan förekomma i samband med olika typer av fysiska aktiviteter samt ges förutsättningar till ett personligt ställningstagande i idrotts- och hälsofrågor,
- utvecklar förmågan att organisera och leda aktiviteter,
- får inblickar i idrottens och friluftslivets historia samt lär känna olika former av lekar, danser och idrottsformer i olika kulturer,
- utvecklar kunskaper om handlande i nöd- och katastrofsituationer.

Mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret

- Eleven* *skall*
- förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa och kunna tillämpa kunskaper i ergonomi i vardagliga sammanhang,
 - kunna delta i lek, dans, idrott och andra aktiviteter och kunna utföra lämpliga rörelseuppgifter,
 - kunna forma och genomföra aktiviteter för egen motion,
 - kunna orientera sig i okända marker genom att använda olika hjälpmedel samt kunna planera och genomföra vistelse i naturen under olika årstider,
 - ha kunskaper i livräddande första hjälp,
 - ha kunskaper i vanliga rörelseaktiviteter och hur de kan bedrivas på ett säkert sätt.

(Skolverket, kursplan Idrott och hälsa, 2008-05-11)

6. Metod

6.1 Val och motivering av metod och design

Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer framför kvantitativa för att besvara våra frågeställningar. Visserligen blir resultaten oftare bredare och mer generella i kvantitativa

undersökningar, men det är svårt att få dem djupa (Stukát, 2005). Vårt syfte med studien har varit att få så uttömmande svar som möjligt. Vi ville undersöka lärarnas olika uppfattningar om sam- och särundervisning och anser därför att kvalitativa intervjuer var det mest lämpliga. Detta har gett lärarna möjlighet till öppna svar och nya infallsvinklar, då de inte varit styrda av frågeformulär. Stukát (2005) skriver att det är vanligt med olika typer av öppna intervjuer i kvalitativa studier, eftersom de anses vara bättre än enkäter och intervjuer med bestämda frågor då man vill få djupa och beskrivande svar.

Kvalitativa intervjuer går ut på att de intervjuade ger så uttömmande svar som möjligt. Det är endast frågeområdena som är bestämda vid sådana intervjuer, medan frågorna kan variera från intervju till intervju. Det är därför viktigt att frågorna anpassas efter den person som blir intervjuad. Det är viktigt att man som intervjuare lyssnar på och försöker förstå vad den intervjuade har att säga och inte allt för mycket fokuserar på kommande frågor (Johansson och Svedner, 2006).

Intervjuerna kan gå fel på många olika sätt. Det kan t ex bero på att den intervjuade inte helt talar sanning, eller på att intervjuaren vinklar frågorna eller överför sina egna åsikter på den som blir intervjuad. Det är viktigt att ha väl genomtänkta frågeställningar som helst bygger på tidigare forskning inom området och genom att ha ett tydligt syfte som väl förklaras för den som skall bli intervjuad minskar man risken för detta (Johansson och Svedner, 2006). Genom att ställa konkreta och icke ledande frågor undviker man dessutom att den intervjuade svarar det som hon/han tror att intervjuaren vill höra (Johansson och Svedner, 2006; Stukát, 2005).

Enligt Johansson och Svedner (2006) är det en nackdel att bara använda sig av kvalitativa intervjuer och inte komplettera dessa med observationer för att kunna se om det lärarna säger stämmer överens med verkligheten.

6.2 Val av undersökningsgrupp

Det är ovanligt att man har möjlighet att göra en totalundersökning, därför valde vi att göra en urvalsundersökning. En urvalsundersökning innebär att man väljer ut ett stickprov som representerar helheten av det man vill undersöka. Det är viktigt att man är noggrann när man väljer ut sin undersökningsgrupp för att få ett så representativt stickprov som möjligt. Ett stort stickprov behöver inte alltid vara mer representativt än ett mindre, utan det är snarare stickprovets utseende som är det väsentliga (Stukát, 2005). Man bör välja att intervjua personer med olika erfarenhetsbakgrund för att få med de viktigaste uppfattningarna och variationerna (Johansson och Svedner, 2006).

För att få en så stor variation av uppfattningar som möjligt valde vi en undersökningsgrupp som innefattade lärare som både undervisar i sam- och i särundervisning i Idrott och hälsa. Vi ville se vilka kvalitativt skilda uppfattningar som finns och var inte lika intresserade av hur många och vilka av de intervjuade som har de olika uppfattningarna (Stukát, 2005).

Vid vårt val av undersökningsgrupp använde vi oss av ett så kallat strategiskt urval som Trost (i Stukát, 2005) kallar det. Detta innebär att vi först valde ut intressanta variabler som vi tror har betydelse för hur lärarna kommer att svara i intervjuerna, t ex om det är en manlig eller kvinnlig idrottslärare vi intervjuar, ålder, tidigare erfarenheter av sam- respektive särundervisning m.m., för att sedan få dessa jämt fördelade i vår urvalsgrupp.

En kvalitativ analys av djupintervjuer där syftet är att förstå de intervjuades tankar eller uppfattning är väldigt tidskrävande och därför blir antalet intervjuer ofta lågt. Har man för många intervjuer riskerar analysen att bli ytlig vilket skulle förstöra hela tanken med arbetet. Det är alltså svårt att ange hur många personer man bör intervjua i kvalitativa djupintervjuer. Man får

försöka uppskatta hur lång tid intervjuerna, transkriberingen, samt analysen kommer att ta och sätta det i relation till uppsatsens omfattning (Stukát, 2005).

Vi hade planerat att intervjua åtta lärare som undervisar i Så 7-9, varav fyra arbetar på skolor med samundervisning och fyra på en skola med särundervisning. I sista stund fick vi återbud av en av lärarna, då hon hade missat att hon var dubbelbokad och hade friluftsdag. Personen som föll bort är kvinna och arbetar på skolan där man bedriver särundervisning.

De tre intervjuade lärare som representerar skolan där särundervisning bedrivs benämns A1, A2 och A3 i vår resultatdel och de fyra intervjuade lärare som representerar de två skolorna som bedriver samundervisning benämns B1, B2, B3 och B4. Vi intervjuade totalt fyra manliga idrottslärare och tre kvinnliga i åldrarna 28-65 år.

6.3 Beskrivning av undersökningsutförande

Vi har använt oss av mer ostrukturerade intervjuer, som Stukát kallar det, vilket innebär att vi inte har haft någon bestämd ordning på våra frågor utan anpassat dem efter de situationer som har uppstått. I ostrukturerade intervjuer utgår man ofta från ett antal huvudfrågor som ställs likadant till alla, men som följs upp på ett individualiserat sätt. Man använder sig också ofta av en checklista för att täcka upp de områden man vill få med och följdfrågor ställs för att få mer utvecklade svar (Stukát, 2005). På detta sätt har vi gått till väga. Vi använde oss av våra tre huvudfrågor, samt ett antal underfrågor som utgjorde vår checklista. Genom denna metod utnyttjar man samspelet mellan den som intervjuar och den intervjuade, vilket gör att man kan komma längre och nå djupare (Stukát, 2005). Våra frågeställningar valde vi ut efter att ha studerat tidigare forskning. Vi inspirerades särskilt av Eklund (1999) och Hussain (1989).

Vi har använt oss av bandspelare i de sju intervjuerna. Det är vanligt att spela in kvalitativa intervjuer på band eftersom det är viktigt att få med pauser, tonfall m.m. för att kunna tolka intervjuerna rätt (Johansson & Svedner, 2006). Därefter transkriberade vi intervjuerna, men skrev dock inte ut dem helt i sin helhet utan valde ut enbart för vår studie relevanta och intressanta fakta. Detta för att spara tid och för att kunna intervjua fler personer (Stukát, 2005).

6.4 Redogörelse av analysmetod

Enligt Johansson och Svedner (2006) finns det tre olika analysmetoder att välja mellan när man ska bearbeta och redovisa sina intervjuvar. Antingen inriktar man sig på uppfattningar, på representativa individer eller på att urskilja olika grupper bland dem som man har intervjuat. Vi har valt att analysera de olika uppfattningar som de intervjuade lärarna har om för- och nackdelar med sam- och särundervisning.

Det är skillnad på att sammanställa och analysera undersökningens råmaterial. Resultatet får inte enbart bestå av uppräknade fakta som kommit fram under intervjuerna, utan man ska som forskare försöka hitta en struktur i det insamlade materialet och sedan presentera detta på ett tydligt sätt (Johansson och Svedner, 2006).

När man har samlat in all information måste den alltså bearbetas, analyseras och tolkas. Om man har spelat in sina intervjuer på band som vi gjort, måste man efter att man transkriberat dessa successivt börja analysera dem. Det finns inga fasta regler för hur man ska bearbeta och analysera sina ostrukturerade intervjuvar, mer än att man måste läsa igenom svaren upprepade gånger för att komma åt det egentliga innehållet och för att nå en djupare kvalitativ analys (Stukát, 2005).

Vi har följt tillvägagångssättet som Stukát (2005) beskriver genom att läsa och sortera. Efterhand kunde vi se ett mönster i de olika svaren som vi använde oss av för att kategorisera lärarnas olika

uppfattningar. Vi har även tittat på hur andra forskare tidigare har gjort, vilket Stukát ser som nyttigt och nödvändigt.

Vi läste igenom de utskrivna intervjuerna flera gånger och letade efter återkommande teman. När vi hittade ett tema, t ex ”flickor hämmas i samundervisningen”, klippte vi ut alla uttalanden som handlade om detta och sammanfattade sedan dessa och förstärkte dem med valda citat.

Vi valde att inte exakt ange hur många lärare som svarade på ett visst sätt, eftersom vårt huvudsyfte är att visa lärarnas olika uppfattningar om för- och nackdelar med sam- och särundervisning och inte hur vanliga de olika uppfattningarna är.

6.5 Reliabilitet

Reliabiliteten handlar om undersökningens tillförlitlighet. Enligt Stukát kan reliabiliteten översättas till ”hur bra mitt mätinstrument är på att mäta – hur skarpt eller trubbigt det är” (Stukát 2005, s.125). I vårt fall är mätinstrumentet våra kvalitativa djupintervjuer.

Om man använder sig av ett mätinstrument som mäter väldigt exakt kan man få samma resultat vid upprepade mätningar. Detta är dock svårt och i verkligheten är reliabiliteten aldrig perfekt enligt Johansson och Svedner (2006).

Det finns många reliabilitetsbrister i en undersökning. Några exempel är feltolkningar av frågor och svar (gäller både den intervjuade och den som intervjuar), dagsformen hos den intervjuade, felskrivningar vid behandling av svaren m.m (Stukát, 2005). Det kan också bero på att alla inte blev intervjuade av samma person och under samma yttre omständigheter (Johansson och Svedner, 2006).

Stukát (2005) beskriver hur man kan kontrollera reliabiliteten på sin undersökningsmetod genom att upprepa mätningen. Om man får olika resultat från de olika mätningarna är reliabiliteten inte helt perfekt. Att låta två personer göra mätningen helt oberoende av varandra är ett annat sätt för att testa reliabiliteten (Stukát, 2005).

6.6 Validitet

Validiteten handlar om undersökningens giltighet, om man mäter det som man avser att mäta skriver Stukát (2005). Om t ex mätinstrumentet inte mäter säkert (låg reliabilitet) kan det ju inte mäta det man vill veta något om och alltså skulle även validiteten bli låg. Har man en hög reliabilitet med ett mätinstrument som mäter väldigt bra kan det däremot hända att man mäter fel saker, vilket även det skulle resultera i låg validitet. Reliabiliteten är alltså en förutsättning för validiteten, men ingen garanti för dess giltighet.

Det är svårt, men viktigt att mäta hur bra en undersöknings validitet är enligt Stukát (2005). Några exempel som kan minska validiteten är om mätningen täcker mer, mindre eller delar av det man syftar till att mäta eller hur ärliga svar man får av den intervjuade. Kanske vill den man intervjuar inte erkänna sina brister, eller så svarar hon/han mer eller mindre omedvetet det som de tror att intervjuaren vill höra (Stukát, 2005).

Enligt Stukát (2005) måste man under undersökningens gång flera gånger fråga sig om man verkligen undersöker det man vill undersöka.

Det är viktigt att vara medveten om eventuella felkällor och diskutera om resultaten ger en sann bild av det som man har undersökt (validiteten). Johansson och Svedner (2006) beskriver två infallsvinklar av validitet, dels innehållsvaliditet som handlar om hur väl resultaten täcker det som

man avsåg att mäta och dels begreppsvaliditet. Det kan vara svårt att bli medveten om sina brister i hur man definierar olika begrepp, eftersom man själv är så inne i det man gör och lätt tar för givet att alla andra uppfattar saker och ting på samma sätt som man själv. För att bli medveten om sin undersöknings begreppsvaliditet är det därför viktigt att kritiskt granska sina egna utgångspunkter och försöka se hur de kan ha påverkat sitt resultat (Johansson och Svedner, 2006).

6.7 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet handlar om för vem eller vilka de resultat man kommer fram till gäller. Går resultatet att generalisera eller gäller det enbart för den grupp som man har undersökt? Värdet blir annorlunda om resultatet endast avser de undersökta personerna eller om de går att generaliseras till en mer omfattande grupp (Stukát, 2005).

För att bedöma generaliserbarheten måste man titta på sina kriterier för undersökningens urval, samt hur urvalet gått till. Är verkligen undersökningsgruppen representativ för dem som man vill generalisera? Ofta har personliga kontakter påverkat valet av undersökningsgrupp, t ex VFU-plats eller skolor där man känner lärarna. Om detta är fallet bör man vara försiktig då man uttalar sig om resultatets generaliserbarhet (Johansson och Svedner, 2006). Om man har en liten undersökningsgrupp, om bortfallet är stort, om urvalet inte är representativt eller snedvidet eller om populationen inte är tydligt definierad är exempel på andra faktorer som kan ha betydelse för generaliserbarheten (Stukát, 2005).

För att förstärka förtroendet för resultatet kan olika bedömare jämföra sina tolkningar av samma intervjumaterial. Ju fler personer som ser samma sak, desto trovärdigare blir resultatet. Om man dessutom beskriver de urval man gjort kan man få ett mått på undersökningens generaliserbarhet, även om man har intervjuat få personer som ofta är fallet i kvalitativa studier (Stukát, 2005).

6.8 Etiska överväganden

Johansson och Svedner (2006, s. 29-30) beskriver utifrån Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets utarbetade anvisningar för forskningsetik vid samhällsvetenskaplig forskning vad som gäller för examensarbetet:

- Deltagarna skall erhålla en rättvisande och begriplig beskrivning av undersökningsmetoderna och undersökningens syfte.
- Deltagarna skall ha möjlighet att när som helst ställa frågor om undersökningen och få sina frågor sanningsenligt besvarade.
- Deltagarna skall upplysas om att de kan avböja att delta eller avbryta sin medverkan utan negativa följder.
- Deltagarna skall vara säkra på att deras anonymitet skyddas. Av den färdiga rapporten skall det inte vara möjligt att identifiera vare sig förskola/skola, lärare eller elever/barn. Om man överväger att namnge de som deltagit i undersökningen måste man ha tillstånd från alla berörda: personalen på skolan, eleverna och deras föräldrar och eventuellt andra.
- Om deltagarna inte är myndiga skall målsman informeras och tillfrågas om barnen får medverka.

Intervjuarens forskningsetik har stor betydelse för hur resultatet av intervjuerna blir. När man gör kvalitativa intervjuer handlar det om att den intervjuade lämnar ut sina personliga åsikter och därför krävs det att hon/han känner förtroende för den som intervjuar samt respekterar intervjuens syfte. Det är därför viktigt att den som skall bli intervjuad får information om vad intervjun skall handla om för att därefter ta ställning till om hon/han vill ställa upp eller inte. Det är också

viktigt att den som intervjuar försäkras av den intervjuade om att det som kommer fram i intervjun presenteras på ett sätt som gör att det inte går att komma fram till vem som har sagt vad. (Johansson och Svedner, 2006)

Stukát (2005) tar upp ytterligare ett par perspektiv på etik. Det första är hur man utnyttjar andra personers skriftliga tankar. Det är inte tillåtet att plagiera andras resultat och idéer och presentera dem som ens egna. Plagiat innebär att man använder tidigare forskningslitteratur utan att ange källan. Forskning går i mångt och mycket ut på att ta del av och bygga vidare på tidigare forskning, men om man inte uppger var man har fått informationen ifrån är det lika med stöld. Ibland kan det dock vara svårt att hålla isär sina egna tankar med andras skriver Stukát. Då man t ex läser och tolkar en text och sedan försöker att koppla ihop innehållet till sina egna tankar kan det bli besvärligt att avgöra vem som från början kom fram till idéerna (Stukát, 2005).

Det andra perspektivet på etik som Stukát tar upp är om man oärligt hittar på resultat eller att man medvetet utesluter resultat, då man anser att de inte är önskvärda för sin undersökning. Man bör presentera alla de uppgifter som ens slutsatser och resonemang bygger på och alltså även redovisa de resultat som inte överensstämmer med det man helst vill presentera. Problemet med detta kan dock vara att man även måste ta hänsyn till de inblandade personernas rätt till skydd av sin integritet och absolut inte får kränka någon (Stukát, 2005).

7. Resultat

Nedan kommer vi att redovisa de resultat vi fått fram från de sju intervjuerna. Detta är en sammanställning av enbart de intervjuade lärarnas ståndpunkter.

För att vara så tydliga som möjligt har vi valt att presentera resultaten av för- och nackdelar med sam- och särundervisning dels i punktform, dels i en kort sammanställning, samt förstärkt med hjälp av citat.

I resultatet gällande ”Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet *Idrott och hälsa*, är det lika lätt att nå dessa genom sam- som särundervisning?” har vi valt att presentera lärarnas intervjusvar var för sig.

7.1 Fördelar med samundervisning

Sociala aspekter

- Eleverna lär sig att samarbeta och visa hänsyn.
- Minskar segregation.
- Bättre gemenskap och sammanhållning i klassen.
- Förbereder eleverna för en framtid i ett samhälle där de båda könen förväntas kunna samspela med varandra.
- Flickor och pojkar lär sig av varandras olika egenskaper.
- Ur ett jämlikhetsperspektiv är det positivt med samundervisning.

Vid samtliga av våra sju intervjuer kom det fram att lärarna anser att de främsta fördelarna med samundervisningen är de sociala.

Enligt de intervjusvar vi fått anser alla lärare att samundervisning är bättre än särundervisning då man beaktar de sociala aspekterna. Det framkom att i samundervisning lär sig flickor och pojkar att umgås med varandra på ett naturligt sätt. De får träna på att samarbeta, ta hänsyn, att fysiskt ta i varandra, se varandra i olika sammanhang, kommunicera m.m. vilket bidrar till social

utveckling och är en fördel för att det inte ska bli segregerat. Detta anses vara viktigt för att bättre förbereda eleverna inför framtiden i ett samhälle där flickor och pojkar förväntas kunna samspela med varandra.

Att lära sig att ta hänsyn och att vara ödmjuka mot varandra är andra egenskaper som lättare kommer fram i samundervisningen enligt många av de intervjuade lärarna. När flickor och pojkar är i samma grupp lär de av varandra, både av varandras positiva och negativa sidor. Det anses att flickor och pojkar inte ska ses som varandras motpoler, utan flickor och pojkar har ofta olika egenskaper och kompletterar varandra bra när de får vara tillsammans. Det framkom att flera lärare tycker att det är positivt att framför allt pojkarna i större utsträckning får lära sig att ta hänsyn i en blandad klass än i en klass med enbart pojkar. I samundervisningen tvingas man att ha ett uppförande som man inte har i de rena flick- och pojkgrupperna.

Samundervisning kan också bidra till bättre gemenskap och sammanhållning klassen.

"Idrotten är ju ett sådant ämne, där de kan skapa en gemenskap i klassen, man kan få bra sammanhållning. För det är ju ändå ett ganska, ämne som det är ju lite utpekande så och man måste våga ta för sig lite och bjuda lite på sig själv. Så det tycker jag är en stor fördel, att klassen kan svetsas samman ganska mycket" (Lärare B1)

Vilka gynnas av samundervisning?

- Det är framförallt pojkarna som gynnas av samundervisning.
- De svaga pojkarna gynnas allra mest.
- De duktiga flickorna gynnas.

Det framkommer i intervjuerna att lärarna har uppfattningen om att pojkarna gynnas mer i samundervisning än vad flickorna gör, framför allt då de gäller de sociala aspekterna som har med hänsyn, ödmjukhet m.m. att göra. Pojkarna får ta del av flickornas ofta mer mogna beteenden, vilket gynnar pojkarna. Framförallt är det de svaga pojkarna som gynnas i samundervisningen, då de lättare kan jämföra sig och ha idrott ihop med mer jämlika/jämnpresterande flickor, vilket kan leda till ett bättre självförtroende. I samundervisningen upplevs miljön ofta som mer förlåtande än i en klass med enbart pojkar där klimatet oftare är tuffare.

"De svaga killarna som inte har bollkänsla, de kan ju må bra faktiskt i, när man kör samgympa, för då kan de glänsa lite och vara duktigare än vissa flickor". (Lärare A1)

De flickor som är duktiga och som tycker att idrott är roligt gynnas av samundervisning. Det är utvecklande för många flickor att vara tillsammans med pojkarna eftersom de då får större utmaningar och presterar mer, de vill visa att de kan lika bra som pojkarna. De duktiga flickorna når inte alltid sitt maximum i en klass med enbart flickor, därför är det en fördel för dem att vara i en blandad klass där de ofta anstränger sig mer och blir ännu duktigare.

Undervisningsinnehåll

- Vissa moment passar bättre i samundervisningen.
- På grund av olika ämnesinnehåll i sam- och särundervisning kommer vissa egenskaper fram som inte hade gjort det annars.

Att undervisningsinnehållet kan se lite olika ut i sam- och särundervisningen var flera av de intervjuade lärarna överens om. Vissa moment passar bättre då flickor och pojkar är tillsammans. Ett av dessa moment är t ex dans.

Vissa egenskaper kan komma fram i samundervisningen som inte hade gjort det i särundervisningen, eftersom ämnesinnehållet kan se lite olika ut. En pojke med bra motorik och taktkänsla hade t ex kanske haft svårare att kunna visa upp detta i en klass med enbart pojkar där sådana moment inte förkommer lika ofta och gynnas på så vis i en blandad klass.

"På sätt och vis är det bättre att ha samgympa...då kan jag mer se att, okey det här är en bollkille, men ändå kanske jag har ögonen på honom och ser – Oj, kolla här! han har även bra motorik, bra takt och då kan jag se det och lyfta det tror jag om man har en helklass, men har man kanske bara grabbar, så kanske man inte lägger märke till sådana saker."(Lärare A2)

Övriga fördelar

- Samundervisningen ger ett lugnare klimat än om pojkarna enbart hade varit för sig.
- Ljudnivån är bättre i en blandad klass än i en klass med enbart pojkar.
- Det blir lite mjukare lektioner.

7.2 Nackdelar med samundervisning

Pojkarna tar mer plats än flickorna

- Pojkarna har en högre ljudnivå än flickorna.
- Pojkarna tar lättare för sig än vad flickorna gör.
- Pojkarna visar inte alltid lika mycket hänsyn.
- Lärares roll är viktig för att jämna ut inflytandet mellan könen.

Alla intervjuade lärare är överens om att pojkarna generellt är mer högljudda och tar mer plats än flickorna. Pojkarna tar lättare för sig, har större inflytande, syns och hörs mest. De tänker inte så mycket kring hänsyn, utan ser mycket till sig själva. De vill spela och vinna vilket påverkar hänsynstagandet negativt. Många är individualister och kör på, de har grövre attityd till samarbete. Flickorna måste i vissa fall ta mer hänsyn till/rätta sig efter pojkarna än vad pojkarna behöver till flickorna.

Pojkar får mer negativ uppmärksamhet än vad flickorna får, då man som lärare måste tillrättavisa dem oftare.

"Tjejerna är mer mogna till sättet...killarna får man nog hämma då mer...Jag lägger mer kraft på att hämma dem än vad jag kanske lägger på att pusha upp tjejerna faktiskt, för det är ett lättare sätt, ser jag det, för att jämna ut det"(Lärare B2)

Pojkarna tar ofta för sig mer och om inte läraren är uppmärksam på detta kan pojkarna få större inflytande än flickorna hävdar flera av de intervjuade lärarna.

Flickor och pojkar blir hämmade på olika sätt

- Svårt för flickorna att ta för sig bland pojkarna.
- Flickorna känner att de inte kan prestera på samma sätt.
- De svaga flickorna är de som hämmas mest i samundervisningen.
- I vissa undervisningsinnehåll hämmas flickorna, i andra pojkarna.
- Pojkar förväntas vara duktiga i idrott.
- Svaga pojkar känner sig obekväma och hämmas.

I våra intervjusvar kom det fram att i idrottsundervisningen kör pojkarna ofta på mer och är hårdare än vad flickorna är, vilket kan leda till att flickorna känner att de kommer i kläm. Det är svårt för flickorna att ta för sig eftersom pojkarna rent fysiskt ofta är starkare, snabbare m.m. och detta kan göra att de känner att de inte kan prestera på samma sätt som pojkarna.

"Tjejerna däremot kanske kan bli hämmade...jo de blir lite passiva för killarna. De tycker att de inte är tillräckligt bra och de tycker att de inte räcker riktigt till." (Lärare A3)

I intervjuerna framkom det att de svaga flickorna är de som hämmas mest i samundervisningen. De backar ofta undan och blir osynliga då de känner att de inte kan, vilket leder till att de svaga flickorna blir ännu svagare då de inte får utrymme att utvecklas. Att flickorna känner sig hämmade i samundervisningen kan ha betydelse för närvaron enligt vissa av de intervjuade lärarna.

I samundervisningen hämmas flickorna mer i vissa aktiviteter än i andra, t ex bollspel där det kan vara svårt att hävda sig då pojkarna ofta är fysiskt starkare.

Även pojkarna kan bli hämmade i samundervisningen, då främst de svaga pojkarna.

De svaga pojkarna kan ha svårt att hävda sig i idrottsundervisningen och kan därför känna sig extra obekväma när de är tillsammans med flickorna, då pojkar förväntas vara bättre än flickor i idrott. Det kan vara skönt för en svag pojke att inte behöva visa upp sig för flickorna i en blandad klass och de pojkar som inte tycker att de är duktiga kan bli hämmade när de är tillsammans med flickorna.

Även pojkarna hämmas av vissa aktiviteter i samundervisningen. Många av dem tycker att det känns pinsamt/känner sig knäppa när de t ex ska dansa eller i smidighetsövningar där de inte är så bekväma.

"I vissa aktiviteter, t ex om man spelar fotboll så är ju det en grabbig aktivitet och då kan det vara svårt för tjejerna att hävda sig och det möter du när du gör andra saker också där det kanske är tjejerna som av tradition kanske är bättre." (Lärare B3)

Fysiologiska skillnader mellan flickor och pojkar

- Det fysiologiska spannet är extra stort i en samundervisningsklass.
- Flickorna får svårare att ta för sig bland de större och starkare pojkarna.
- Pojkarna kan inte köra på i samma utsträckning.

Oavsett hur man delar in grupper kommer det alltid att finnas fysiologiska skillnader, dock upplevs spannet som extra stort i samundervisningen enligt de intervjusvar vi fått. Här kan det vara en enorm skillnad mellan den svagaste flickan och starkaste pojken.

Pojkarna är ofta större än flickorna, vilket kan vara en nackdel i vissa moment i samundervisningen. Nackdelen för flickorna är att de inte får samma utrymme och inte kan ta för sig lika mycket bland de större och starkare pojkarna. Det kan även vara en nackdel för pojkarna i samundervisningen, då de inte kan köra på i samma utsträckning mot en flicka som mot en jämstor pojke.

"En kille som väger 80 kg och en tös som väger 32 kg och så ska de vara tillsammans...det går ju bra i redskap...men sedan finns det ju då vissa övningar när man jobbar i lag osv, då kanske det är lite för stor skillnad" (Lärare A3)

Bedömning och betygsättning

- Lättare att bedöma könen var för sig.
- Olika krav på flickor och pojkar.

De framkom i intervjuerna att vissa av lärarna tycker att bedömning och betygsättningen blir svårare i samundervisningen. Det är svårare att bedöma flickor och pojkar ihop eftersom de är fysiskt annorlunda. Flera av de intervjuade lärarna anser att man inte får jämföra över könen, men att det är lättare att bedöma könen var för sig.

Eftersom det ställs olika krav på flickor och pojkar underlättar bedömningen om man undervisar dem var för sig. Det är mer ansträngande och läraren får lägga ner mer jobb för att se alla i en blandklass, enligt en del av de intervjuade lärarna.

Övriga nackdelar

- Många elever upplever det jobbigt att vara tillsammans med det andra könet i simundervisningen.
- Större motstånd att få med sig alla i samundervisningen.
- Man får jobba mer som lärare för att det ska bli rättvist i en samundervisningsklass än i särundervisning.

7.3 Fördelar med särundervisning

Fördelar för flickorna

- Flickorna känner sig tryggare och vågar visa vad de kan.
- Flickorna kan hävda sig mer och ges större utrymme.
- Flickorna kan utvecklas och lära sig mer överlag.

I intervjuerna kom det fram att de flesta lärarna anser att flickorna gynnas mer än pojkarna i särundervisningen.

Flickorna kommer mer till sin rätt när de är med enbart flickor, eftersom de generellt är mer lika varandra. Särundervisningen gynnar flickorna eftersom de där i större utsträckning vågar visa vad de kan, de känner sig tryggare och kan utvecklas och lära sig mer överlag. De är främst de svaga flickorna och de som inte tycker att idrott är så roligt som gynnas enligt de intervjuade lärarna. I särundervisningen kan flickorna hävda sig mer och ges större utrymme då de slipper att konkurrera mot pojkarna. Flickorna får mer uppmärksamhet i särundervisning än i samundervisning.

”Jag tror att man gynnar tjejerna framförallt genom att ha det uppdelat, jag tror att man tänker så att man ger tjejerna större möjligheter och större utrymme om man delar på det...att de får mer uppmärksamhet, att de får mer tid för sig”. (Lärare B4)

I särundervisningen kan man lägga upp ämnesinnehållet mer efter flickornas önskemål, mer musik m.m. Detta kan ge flickorna möjlighet att visa sig ifrån sin bästa sida och utvecklas mer. I t ex bollspel skulle eventuellt de svaga flickorna gynnas rent prestationsmässigt i en klass med enbart flickor då de kommer fram mer och kan visa mer vad de kan.

”Nu går vi inte så mycket efter den fysiska nivån, men den kanske trycker emot några av de här mindre fysiska tjejerna så att de inte får självkänslan att komma upp riktigt, men om de hade varit i en särundervisningsgrupp med bara tjejer så ligger de närmare den nivån och då hade de kanske fått ett bättre självförtroende och på det sättet höjt sig.” (Lärare B2)

Fördelar för pojkarna

- Pojkarna behöver inte hålla igen lika mycket.
- De svaga pojkarna behöver inte jämföra sig med flickorna

Pojkarna gynnas i särundervisningen och kommer mer till sin rätt eftersom även de är generellt mer lika varandra enligt flera av intervjuvaren. Eftersom de ofta är fysiologiskt större och starkare kan de köra på mer i särundervisningen och behöver inte hålla igen lika mycket som när de är tillsammans med flickorna.

Det framkom dock att särundervisningen kan vara både positiv och negativ för de svaga pojkarna. Det kan vara en fördel som svag pojke att inte behöva visa upp sig för och jämföra sig med flickorna, samtidigt som det kan vara tufft i en klass med enbart pojkar då miljön ofta är hårdare.

”Svaga killar kanske skulle känna sig lite dummare då skulle man kunna tänka sig, ihop med flickor...det skulle kunna vara så faktiskt att en kille ihop med tjejer skulle kanske tycka att man va lite sämre” (Lärare A3)

Övriga fördelar

- Lättare att anpassa undervisningsinnehållet efter könens olika önskemål och förutsättningar.
- Att visa upp sin kropp kan vara känsligt.
- Närvaron kan påverkas positivt.

Enligt samtliga intervjuade lärare är det bättre i vissa aktiviteter än andra att ha flickor och pojkar uppdelade var för sig. Det kan dels bero på att de ofta har olika önskemål, dels för att de kan ha olika förutsättningar. En fördel med särundervisningen är att man kan förbereda och hjälpa de båda könen enskilt, innan man kör en aktivitet ihop. I en homogen grupp kan man välja moment som passar bättre. Detta anser flera av lärarna i och för sig inte enbart behöver vara könsbundet, utan kan i lika stor utsträckning handla om andra gruppindelningar som har med intresse, förutsättningar m.m. att göra.

I särundervisningen underlättar det för elever som är obekväma med att visa sin kropp, då framförallt i simundervisningen som uppfattas som extra känslig.

”I vissa lägen som det här med simningen i vissa grupper, så tror jag att det skulle vara mer avslappnat för många, just när hormonerna spritter och det händer mycket med deras kroppar och en del tycker att det är jätte jobbigt att visa sig utan kläder.” (Lärare B3)

Att närvaron kan påverkas positivt i särundervisningen framkom i några av intervjuvaren. Vissa flickor vill t ex inte delta när de ska vara tillsammans med killarna.

7.4 Nackdelar med särundervisning

De sociala aspekterna blir lidande

- De sociala bitarna mellan könen försvinner i särundervisningen.
- Hänsyn och samarbete blir framförallt drabbat i klasser med enbart pojkar.

I intervjuvaren framkom det att en stor nackdel med särundervisningen är att de sociala aspekterna mellan flickor och pojkar blir lidande.

”Man missar alltså den sociala biten och hänsynstagandet som jag tror speciellt killarna skulle må bra av tillsammans med flickor.” (Lärare A1)

Det kom fram att detta framförallt är en nackdel för pojkarna i särundervisningen, eftersom miljön i en klass med enbart pojkar oftare är lite tuffare och pojkarna är mer tävlingsinriktade och vill visa upp sig mer än flickorna. Samarbete är en viktig del som man i större utsträckning missar i särundervisningen.

”Jag tycker man vinner så mycket på att just ha tjejerna med, eller ja, att man är blandade, just det här med ödmjukheten och i det här tänkandet om att ta hänsyn och...jag menar hela livet är ju sådant, det är ju inte bara liksom i idrotten, utan hela samhället är ju så att man måste ta hänsyn.” (Lärare B4)

”Jag skulle vilja ha samgympa för att liksom mer stärka gruppkänslan i klassen, för det kan man göra väldigt mycket på gympan...och samarbete och så och det missar man lite grann i särgympan”(Lärare A2)

Flera av de intervjuade lärarna ansåg också att det inte alltid är det viktigaste att dela upp just könen, utan att ibland även dela in grupper efter intensitetsnivå, intresse, förutsättningar m.m.

Nackdelar för pojkarna

- Svårt för de svaga pojkarna att ta för sig i en klass med enbart pojkar.
- Närvaron kan påverkas negativt.
- Annan stämning och jargong.
- Mer prestationsinriktat bland pojkarna.

Det framkom i intervjuerna att en nackdel med särundervisning är att de svaga pojkarna kan ha svårt att få utrymme och att de lättare faller bort i en klass med enbart pojkar. Det kan särskilt vara svårt för de svaga pojkarna att ta för sig i en klass med många idrottsintresserade pojkar. Är de istället i en samundervisningsklass kan dessa pojkar lättare hitta jämlika flickor och på så vis få bättre självförtroende.

”Om man har bara killar...så är där då några som inte tycker idrott är så roligt, de kommer väldigt i skymundan, de får nästan inget utrymme alls.” (Lärare B1)

Eftersom de svaga pojkarna inte kommer fram i särundervisningen är det lättare att tappa dem och närvaron kan påverkas negativt av detta enligt de intervjuade lärarna. Detta är en mycket stor nackdel eftersom man främst vill motivera dessa elever, då de oftast inte idrottar på fritiden.

I våra intervjusvar kom det fram att i klasser med enbart pojkar är det en annan stämning, pojkarna trissar upp varandra och det blir en annan jargong. På detta sätt drar pojkarna ner varandra och kan då prestera sämre. Det handlar mycket om prestige mellan pojkarna och de kan känna att de måste hävda sig gentemot varandra. De är i större utsträckning mer

prestationsinriktade än vad flickorna är, vilket kan påverka undervisningsklimatet i en klass med enbart pojkar negativt.

”...det finns ju också stor risk att dom (de svaga pojkarna) i denna grabbige miljö får det ännu värre. Jag menar, är det lite tjejer blir det en lite annan atmosfär, då kan det vara mer förlåtande...” (Lärare A2)

Övriga nackdelar

- Det finns en del praktiska nackdelar med särundervisningen, t ex schemamässigt eftersom man binder upp två klasser samtidigt.
- De duktiga flickorna skulle utvecklas mer i t ex bollspel om de fick vara tillsammans med pojkarna.

7.5 Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa genom sam- som särundervisning?

Lärare A1, A2 och A3 undervisar i särundervisning i Så 7-9.

Lärare B1, B2, B3 och B4 undervisar i samundervisning Så 7-9.

Lärare A1 – Anser att det måste vara lika lätt, men tycker att det hänger mycket på lärarens ledarskap. Lärare tolkar betygskriterierna på skilda sätt och når därför fram till målen på olika sätt. Det är viktigt att ha en diskussion kring betygskriterierna, så att man får en gemensam bild av hur man ska nå upp till målen.

Lärare A2 – Anser att det inte är någon skillnad. Det är viktigt att vara flexibel som lärare. Man får arbeta mer som lärare för att det ska bli rättvist i en samundervisningsklass än i en särundervisningsklass. Det är mer ansträngande och man får lägga ner mer arbete på att se alla i en blandklass.

Lärare A3 - Man ska kunna nå målen oavsett om det är samundervisning eller särundervisning. Möjligtvis kommer man fram till en mer metodisk inläring om man har pojkar och flickor uppdelade. Effektiviteten blir bättre för båda parter om man har dem var för sig. De duktiga flickorna tycker det är roligt att vara med pojkarna, eftersom det blir lite mer fart och fläkt på lektionerna. Vissa flickor som är svaga blir istället mer stillastående och undantryckta, än när de enbart är med flickor. De duktiga flickorna kan utvecklas mer med pojkarna än vad de hade gjort i en särundervisningsklass. De svaga flickorna ihop med pojkarna kan bli tillbakatryckta och rädda. Pojkarna går tillbaks i samundervisningen och kan tycka att de inte behöver ta i så mycket. Pojkarna är mer barnsliga än flickorna och sätta ihop dem är inte alltid bra. Socialt kan det bli problem i en samundervisningsklass, då en pojke enbart spelar/passar pojke. Betygsättningen är svårare för läraren när man har samundervisning. Man får inte jämföra över könen, men det är lättare att bedöma dem var för sig. Det är viktigt att ha flickor och pojkar ihop ibland eftersom spänningen är sådan i samhället.

”Jag ser det när vi har, vi har både redskap, styrka, vi har dans...samundervisning, där blir det jättebra för alltså, de lär sig vara ihop och visa hänsyn å allt det här då va...tjejerna, vissa tycker nog det är gör skoj, de som är duktiga tycker det är upp och får lite mer fart och fläkt på lektionerna och killarna kan liksom vara med och mäta sig med dem, medan vissa då blir ännu mer stillastående åå blir lite rädda för killarna som är mer burdusa...”

Lärare B1 – Det är lättare i en blandklass, framförallt för pojkarna. De gynnas då de lär sig att samarbeta ihop med flickorna. När pojkarna är i särundervisningen kan de dra ner sig själva. I

rena pojkgrupper är det mycket prestige och det förekommer att de vill visa vem som är bäst. På grund av detta gynnas pojkarna av samundervisning.

”...för dem drog ju ner sig själva lite när dem hade det ihop... då gällde...där var det mycket så...där handlade det om att man skulle visa upp vem som var bäst...å...det var mycket prestige mellan dem...så därför tror jag samundervisning gynnar killarna.”

Lärare B2- Det är ingen skillnad. Det ska vara lika lätt att nå upp till målen oavsett om det är sam- eller särundervisning. De svaga flickorna i särundervisningen kan få bättre självförtroende och på så sätt höja sig, då de ligger närmre varandra i spannet. Samtidigt kan det vara så att de svaga pojkarna i en samundervisning får bättre självförtroende, då de lättare jämför sig med jämna flickor. Pojkarna har högre fysisk nivå än flickorna, men detta är inget som ska påverka bedömningen. Att nå målen för de sociala aspekterna skall inte vara lättare i vare sig sam- eller särundervisning. De som har svårt att visa hänsyn, har det i båda gruppindelningarna. Pojkarna har svårare att visa hänsyn än flickorna har, men pojkarna hade fortfarande haft svårt att visa hänsyn i en grupp med enbart pojkar.

Lärare B3 - Målen att fostra elever till att bli hänsynstagande medborgare i framtiden är viktiga. Det är självklart att man ska arbeta ihop, då det är viktigt att samarbeta och ta hänsyn till varandra, dessutom är det viktigt ur ett jämlikhetsperspektiv. Gällande målen kring samarbetsdelarna i idrott är det viktigt att båda könen är med.

Lärare B4 - Det är ingen skillnad, utan handlar om lärarens erfarenhet. Det är inte lättare att nå målen, vare sig det är sär- eller samundervisning. Man ska se individen oavsett undervisningsform. Man bedömer pojkar efter sina fysiska förutsättningar och flickor efter sina.

”Nej, det tror jag inte. Jag tror det handlar mycket om erfarenhet som lärare...alltså har man...i mitt fall har man ju jobbat i så pass många år...jag tror mig kunna se oavsett om...ser man individen som individ och inte på grund av. samundervisning.”

8. Diskussion

8.1 Metoddiskussion

Eftersom vårt syfte med examensarbetet var att undersöka olika lärares uppfattningar kring för- och nackdelar med sam- och särundervisning valde vi att använda oss av kvalitativa djupintervjuer. Valet av metodform kändes rätt för att uppnå vårt syfte, eftersom vi var ute efter att få så uttömmande svar som möjligt. Djupintervjuer är ett viktigt instrument då man försöker beskriva och förstå något och det är just att tolka och förstå de resultat som kommer fram i en undersökning som är syftet med det kvalitativa synsättet (Stukát, 2005). Vi anser att vi har valt rätt metod för att komma åt vårt syfte med undersökningen och för att kunna besvara våra frågeställningar. Vi känner också att frågeställningarna har varit så pass öppna att det gett lärarna möjlighet att utveckla sina svar på egen hand, utan att vi har styrt dem åt något håll.

Reliabiliteten handlar om hur tillförlitlig vår undersökning är. Eftersom vårt syfte har varit att ta reda på de olika lärarnas uppfattningar och då vi anser att vi har fått svar på våra frågeställningar tycker vi att vår reliabilitet är hög. Även om vårt syfte inte var att generalisera eller jämföra de olika lärarnas svar, ökade vår reliabilitet genom att flera av de intervjuades svar stämde överens med varandra och även med tidigare forskning.

Validiteten beskriver om man mäter det som man avser att mäta. Vi anser att även validiteten i vår undersökning är hög eftersom vi tagit hänsyn till eventuella felkällor och upprepade gånger under arbetets gång frågat oss om vi verkligen mäter det som vi avser att mäta.

Ett exempel på hur validiteten kan minska är om den man intervjuar inte vill erkänna sina brister och därför svarar det de tror att intervjuaren vill höra (Stukát, 2005). Vi känner att i vissa av intervjuerna har lärarna till en början velat vara ett bra föredöme och svarat utifrån läroplanen mer än utifrån vad de egentligen anser. Under intervjuens gång har dock fler och fler åsikter och ställningstaganden kommit fram, vilket har lett till att vi till slut fått mer ärliga svar.

Vårt arbete kan kritiserats för att bara en metod har använts. Om vi hade kompletterat våra lärarintervjuer med observationer och enkäter eller intervjuer med eleverna hade vi fått ett fylligare och mer mångsidigt resultat (Johansson och Svedner, 2006). Vi hade från början tänkt se på för- och nackdelar med sam- och särundervisning även utifrån ett elevperspektiv. Vi planerade att göra kvalitativa djupintervjuer med lärare och enkäter med elever, men insåg ganska snart att tiden tyvärr var för knapp för detta. Därför valde vi att enbart göra en undersökning utifrån ett lärarperspektiv. Det vi hade kunnat göra bättre hade varit att komplettera våra kvalitativa intervjuer med enkäter (kvantitativ undersökning) till fler lärare på fler skolor samt observationer hos de lärare vi djupintervjuade för att se om deras uttalanden stämde överens med verkligheten. Om vi hade haft mer tid hade vi dessutom gjort en pilotstudie först för att testa om våra frågeställningar samt metod var hållbara. Å andra sidan har vi genom att titta på tidigare forskning insett att vår metod är rätt redskap för att besvara våra frågeställningar.

Intervjuerna kan gå fel på många olika sätt. Det som vi känner att vi hade kunnat göra annorlunda och bättre är att vi vid enstaka tillfällen hade behövt be de intervjuade att förtydliga och utveckla sina svar ytterligare. Svaren tycktes tydliga och självklara under intervjun, men vid analys har det vid några få tillfällen visat sig att vi inte fått tillräckligt med information för att kunna dra en slutsats.

Kvalitativ forskning kritiserats ofta för att vara allt för subjektiv. Resultatet beror mycket på vem som har gjort tolkningen och vad hon/han har för förförståelse (Stukát, 2005). Att kvalitativa undersökningar blir subjektiva går inte att komma ifrån. Vi har dock varit medvetna om denna risk och försökt vara så objektiva som möjligt i våra tolkningar.

Då vårt examensarbete inte har till syfte att generalisera eller att hitta samband mellan t.ex. de olika lärarnas kön eller erfarenheter, utan enbart att utforska de olika lärarnas uppfattningar kring för- och nackdelar med sär- och samundervisning, anser vi att vår tillförlitlighet (reliabilitet) är hög. Tidigare forskning stöder denna uppfattning. Vi anser också att vår undersökningsgrupp är representativ i det avseende att vi har haft förutsättningar att få fram så många olika variationer av uppfattningar som möjligt av lärarna. Även om vårt syfte inte var att generalisera kan vi ändå dra vissa generella slutsatser. Vissa uppfattningar som kom fram i undersökningen stöddes av samtliga lärare eller åtminstone flertalet lärare och på så vis kan man generalisera dessa.

Eftersom djupintervjuer handlar om att förstå de intervjuades tankar eller uppfattningar är detta mycket tidskrävande och därför blir ofta antalet intervjupersoner lågt (Stukát, 2005). Vi anser dock att detta inte har påverkat vårt resultat något nämnvärt då vi inte är ute efter att generalisera, utan bara vill se vilka olika uppfattningar som finns bland lärarna. Genom att ha begränsat antalet intervjuer har vi hunnit analysera varje intervju ordentligt och på så vis undvikit ytliga slutsatser.

Trots att en av våra åtta intervjuer föll bort tror vi inte att detta påverkat vårt resultats tillförlitlighet (reliabilitet). Intervjun som föll bort var vår sista intervju och då vi redan hade transkriberat de tidigare och insett att vi fått svar på våra frågeställningar, valde vi att nöja oss med sju intervjuer.

8.2 Resultatdiskussion

8.2.1 För- och nackdelar med samundervisning

I våra intervjuer fann vi ett uppenbart mönster, nämligen att samundervisning klart gynnar de sociala aspekterna mellan flickor och pojkar. Detta stämmer väl överens med Eklunds (1999) historiska beskrivning av några av de vanligaste argumenten för samundervisning. Hon menar att genom att flickor och pojkar undervisas tillsammans blir deras umgänge mer naturligt och könen kommer därmed att lära känna varandra bättre och förstå varandras tankar och beteenden. Man har också historiskt haft åsikten om att flickors och pojkars beteende och egenskaper förbättras i samundervisning. Samundervisningen ansågs ha lugnande inverkan på pojkars temperament och flickor påverkades i positiv riktning, då de blev mer självständiga och modigare. Ett annat viktigt argument var att flickor och pojkar lär sig att arbeta och fungera tillsammans, vilket ansågs som mycket viktigt då de skulle leva tillsammans i hemmet och samhället (Eklund, 1999).

Det har lyfts fram i våra intervjuer att en stor fördel med samundervisningen är att flickor och pojkar lär sig att samarbeta, ta hänsyn, fysiskt ta i varandra, se varandra i olika sammanhang och kommunicera på ett naturligt sätt, vilket bidrar till en social utveckling för eleverna. Flera forskare har i tidigare undersökningar också visat på detta. I bl.a. Olli och Mantelas undersökning (i Eklund, 1999) är lärarna överens om att de största fördelarna med samundervisningen är just de sociala aspekterna och de anser att det är lättare att uppnå de sociala målen i samundervisning än särundervisning. Graffin (i Eklund, 1999) menar att eleverna utvecklar sin förmåga att samarbeta och hjälpa varandra och Annerstedt (i Eklund, 1999) tycker att eleverna får större förståelse för varandra och att de lättare lär sig visa hänsyn i samundervisningen. Både lärare och elever anser ofta att även stämningen och gemenskapen i klassen förbättras i samundervisningsgrupper (Eklund, 1999).

Det framkom i vårt resultat att de intervjuade lärarna tycker att flickor och pojkar lär sig av varandra, både av varandras positiva och negativa egenskaper, då de får vara tillsammans i samundervisning. Detta kom även Eklund fram till i sin kvantitativa undersökning. Undersökningen pekar på att då flickor och pojkar är tillsammans lär eleverna av varandra, de uppmuntras och motiveras till utveckling (Eklund, 1999).

Flera av de intervjuade lärarna anser att det är framförallt pojkar som gynnas i samundervisning och då främst när det gäller de sociala aspekterna. Pojkar får lära sig att ta mer hänsyn i en blandad klass än i en klass med enbart pojkar och de får också ta del av flickors ofta mer mogna beteende. Även flera av lärarna i Eklunds (1999) undersökning har upplevt att samarbetsförmågan mellan eleverna utvecklats i samundervisningen och att pojkarna lär sig ta hänsyn på ett helt annat sätt än i rena pojkgupper. En del av de manliga lärarna i denna undersökning anser dessutom att flickor har en lugnande effekt på pojkar. Olli och Mantelas (i Eklund, 1999) undersökning visar på att lärarna ansåg att flickor dämpar pojkars ofta häftigare och mer tävlingsinriktade jargong.

Flera av lärarna ansåg att samundervisning är positiv ur ett jämlikhetsperspektiv och för minskad segregation mellan könen. Detta stämmer dock inte helt överens med vad Carli (1990) har kommit fram till i sin undersökning. Hon menar att övergången från sär- till samundervisning inte har inneburit en förbättring för jämställdheten mellan kvinnor och män, i alla fall inte då man tittar på betygen, utan snarare en försämring. Flickor fick lägre betyg än pojkar i samundervisning än vad de fick i en klass med enbart flickor. En annan effekt av övergången till samundervisning anser Carli vara att flickorna fick färre kvinnliga lärare, vilket enligt henne kan leda till att de i större utsträckning blir utsatta för mer manliga värderingar och pojkintressen. Även Eklund (1999) beskriver hur tidigare forskning ifrågasätter huruvida samundervisning kan

främja jämlikhet mellan könen. Man anser att den istället kan bidra till och till och med förstärka stereotypa könsrollsmönster.

Vi kan genom att titta på våra undersökningsresultat dra slutsatsen att man idag med den senaste läroplanen (Lpo94) ser samundervisningen som en stor fördel då det gäller att främja jämlikhet mellan könen. Detta stärks av Knoppers, Hutchinson och Alferman (i Eklund, 1999) som anser att samundervisning har positiva effekter för minskad könssegregering. Knoppers menar att avskärmning av könen istället leder till och förstärker stereotypa egenskaper och beteenden, Alferman hävdar att skilda grupper skulle göra rangskillnaden mellan pojkar och flickor större och Hutchinson tror att könsuppdelad idrottsundervisning skulle kunna leda till ännu större stereotypa uppfattningar inom idrotten. Han hävdar också att i skilda grupper förhindras samarbetet mellan flickor och pojkar och att möjligheterna för eleverna att känna igen likheter mellan könen försvåras.

Skolan skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Det sätt på vilket flickor och pojkar bemöts och bedöms i skolan, och de krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan har ett ansvar för att motverka traditionella könsroller. Den skall därför ge utrymme för eleverna att pröva och utveckla sin förmåga och sina intressen oberoende av könstillhörighet. (Skolverket, Lpo94, s.4)

Eklund (1999) beskriver att idén med samundervisningen har varit att flickor och pojkar ska få samma möjligheter att utvecklas i idrottsundervisningen. Hon menar dock att samundervisningen får negativa konsekvenser eftersom den har visat brist på jämlikhet, då pojkar dominerar både val av ämnesinnehåll och undervisningssituationer. Även flickors och pojkars möjligheter att utvecklas fysiskt har setts som en jämlikhetsfråga, då båda grupperna kan hindra varandra i utvecklingen. Hur läraren förhåller sig till elevgruppen har, enligt Eklund, stor betydelse för hur jämlikheten mellan eleverna påverkas.

I vår undersökning anses svaga pojkar både gynnas och missgynnas i samundervisningen. Svaga pojkar gynnas på så sätt att de lättare kan jämföra sig med flickor och också är mer jämnpresterande med dessa i samundervisningen, vilket kan leda till ett bättre självförtroende. Samundervisningens ofta mer förlåtande miljö är ytterligare en fördel för svaga pojkar. Griffin (i Eklund, 1999) anser att svaga pojkar har större möjlighet att i samundervisningen delta utan press och utan att behöva vara rädda för att bli utsatta för åtlöje, jämfört med en grupp med enbart pojkar. Höglund (i Eklund, 1999) pekar på att lägre krav och mindre tävlingsinriktning är andra fördelar som svaga pojkar gynnas av i samundervisningen.

Samtidigt som de intervjuade lärarna lyfte fram flera fördelar för de svaga pojkarna i samundervisningen, kom det även upp olika uppfattningar kring nackdelar för dem. Ett exempel är att svaga pojkar som har svårt att hävda sig i idrottsundervisningen, kan känna sig extra obekväma tillsammans med flickor, eftersom pojkar förväntas vara bättre än flickor i idrott. Detta tar även Griffin och Lopez upp (i Eklund 1999) då de beskriver hur pojkar kan känna sig hotade av motoriskt duktiga och tuffa flickor. De hävdar samtidigt att en del flickor tycker att det kan vara jobbigt att visa att de är bättre än pojkar då de är rädda att bli betraktade som okvinnliga. Detta är däremot inget som har kommit fram i vår undersökning, utan där hävdar de intervjuade lärarna snarare att duktiga flickor gynnas i samundervisningen. Det kan vara utvecklande för många flickor att vara tillsammans med pojkar, eftersom de då får större utmaningar och presterar mer, då de vill visa att de är lika bra som pojkarna. Eklunds (1999) undersökning stämmer bra överens med vårt resultat. Den visar på att duktiga flickor har fördel av att vara tillsammans med pojkar då det gäller deras fysiska och färdighetsmässiga utveckling. Flickornas bollspelsförmåga förbättras och det blir ett högre tempo på lektionerna. Hussain (1989) visar på att flickor med

god prestationsförmåga och som anser sig vara duktiga i idrott oftare är mer positiva till samundervisning än vad fysiskt och motoriskt svagare flickor är.

I våra intervjuer framkom det att det kan vara svårt för flickor att ta för sig i samundervisningen, då pojkar oftare är hårdare, fysiskt starkare och snabbare. Flickor kan då uppleva att de inte kan prestera på samma sätt som pojkar och därför känna sig hämmade. Det visade sig att det främst är de svaga flickorna som hämmas och att de ofta drar sig undan och inte får utrymme att utvecklas. I Johanssons (1983) undersökning kommer det fram att pojkar dominerar allt för mycket i samundervisningen och att det inte tas hänsyn till flickors intressen och behov. Carli (1990) menar att flickors intressen inte prioriteras, utan snarare ignoreras och hon ser därmed en risk att samundervisningen blir pojkidrott med deltagande flickor. Även Hussain (1989) anser att många flickor känner sig osäkra i samundervisningen, främst de som inte idrottar på fritiden.

Enligt Eklund (1999) framkom det att lärarna är medvetna om problemen kring att fysiskt starka och duktiga elever dominerar i idrottsundervisningen på de svagare elevernas bekostnad. Ett exempel som kommit upp i Eklunds undersökning, men även i våra intervjuer, är att bollspel ofta sker på pojkarnas villkor. Att flickorna blir åsidosatta i bollspel tror Eklund beror på att pojkarna ofta har bättre fysiska och färdighetsmässiga kvalitéer och inte på att de medvetet "kör över" flickorna. I våra intervjuer har det samtidigt kommit fram att det kan ses som en nackdel för pojkarna att de inte kan köra på i samma utsträckning då de måste ta hänsyn till flickorna. Spannet kan ibland uppfattas som extra stort mellan den svagaste flickan och den starkaste pojken, vilket kan ses som en nackdel med samundervisning. Man måste nog inse att det finns ett spann oavsett undervisningsform. Frågan är om det är de fysiska skillnaderna mellan könen som är avgörande? Larsson m.fl (2005) visar på att ett vanligt resonemang är att dela upp flickor och pojkar p.g.a. de fysiologiska skillnaderna samt skillnad i pubertetsutveckling. De menar att det saknas en diskussion om hur man gör undervisningen likvärdig för flickor och pojkar.

En nackdel med samundervisning, enligt våra intervjuer, är att många elever tycker att det är jobbigt att vara tillsammans med det andra könet i samundervisningen. Eklund (1999) håller med om att samundervisning, speciellt under puberteten, kan vara mer krävande än särundervisning, eftersom många elever tycker att det är viktigt att göra ett gott intryck på det motsatta könet. I skolverkets rapport (1993, s.32) beskrivs det att många elever i allmänhet tycker att samundervisningen är både självklar och naturlig, men att det finns elever av båda könen, som i samundervisningsgrupper känner sig generade inför det andra könet och dessutom är rädda för att göra bort sig och bli utskrattade.

Några av de intervjuade lärarna tror att undervisningsinnehållet kan skilja sig i sam- och särundervisning eftersom flickor och pojkar ofta har lite olika intressen och önskemål. Lärarna är överens om att vissa moment passar bättre när flickor och pojkar är tillsammans och att andra är bättre när de är uppdelade var för sig. Ett moment som de anser passar bra för samundervisning är dans. Eklund (1999) beskriver att det är svårt att välja sådant innehåll som tillfredställer både flickor och pojkar i samundervisning eftersom de har olika intressen. Brown (i Eklund, 1999) menar att innehållet blir som bäst då det sker en kompromiss, men att flickors åsikter ofta åsidosätts. I samundervisningen faller också vissa grenar bort då de anses som olämpliga när båda könen är tillsammans (Annerstedt, 1991; Carli, 1990).

8.2.2 För- och nackdelar med särundervisning

Vår undersökning har visat att flera av de intervjuade lärarna ansåg att flickorna känner sig tryggare, kan hävda sig mer och kan utvecklas i större grad i särundervisning än samundervisning. Argument som att de i större grad vågar visa vad de kan i en grupp med enbart flickor då de slipper konkurrera med pojkarna har förts fram. Det är viktigt att skapa en trygg

undervisningsmiljö och detta anser Carli (1990) blir lättare i särundervisning än samundervisning på högstadiet. Även Svaleryd (2003) hävdar att särundervisningen kan erbjuda eleverna en positiv miljö där de vågar prova på svåra moment och aktiviteter som vanligtvis tillskrivs det motsatta könet. Hon menar att om man delar upp flickor och pojkar var för sig, ger man eleverna möjligheter att träna upp färdigheter som de kanske inte vågar, eller får utrymme för i samundervisningen.

Några av våra intervjuade lärare medgav att de delade upp flickor och pojkar vid vissa tillfällen i samundervisningen, då de tyckte att detta var ett bra sätt för att kunna möta eleverna både när det gällde intresse och förmåga. Larsson (2003)² beskriver att tidigare, då särundervisning i större utsträckning bedrevs i Sverige, ansågs det inte lämpligt att bedriva idrott tillsammans flickor och pojkar på grund av deras fysiologiska skillnader. När flickor och pojkar skulle sammanföras var det fortfarande könets olikheter som var motivet, men nu var det mer fokus de sociala aspekterna. Samundervisning skulle lära flickor och pojkar hur man visar hänsyn till varandras olikheter. Larsson menar att det är tveksamt om någon verklig samundervisning egentligen förekommit, åtminstone om man menar en undervisning som bygger på flickors och pojkars gemensamma intressen och kompetenser. Även om flickor och pojkar har idrott tillsammans, kan man ifrågasätta om man kan tala om någon samundervisning.

De flesta av de intervjuade lärarna svarar att undervisningsinnehållet inte direkt påverkas av om man har sam- eller särundervisning. Några nämner att de följer kursplanen för Idrott och hälsa och att det där beskrivs vilket ämnesinnehåll undervisningen skall ha. Problemet vi kan se, är att kursplanen i Idrott och hälsa inte klart beskriver undervisningsinnehållet, utan ger läraren stora möjligheter att välja aktiviteter efter hur hon/han tror att man bäst når målen. Detta gör att olika lärare väljer olika undervisningsinnehåll. Fagrell och Larsson (2007) beskriver att styrdokumentet ger få anvisningar om vilket innehåll ämnet Idrott och hälsa ska ha. Istället ska det vara målen som styr undervisningen. De enda riktlinjerna som ges är att friluftsliv, simning, orientering och dans och rytmik ska rymmas inom ämnets ramar. Ändå menar de att det oftast är bollspel som dominerar.

Fagrell och Larsson (2007) har gjort en undersökning där de ville se hur bollspel, ett av de vanligaste val av ämnesinnehåll, påverkar genusrelationer i Idrott och hälsa. De tittade på flera olika bollspelslektioner och konstaterade att pojkarna stod i centrum och flickorna i periferin. Ingen flicka försökte att påverka spelsituationen, utan när hon hade fått tag i bollen eller fått en passning försökte hon att bli av med bollen så fort som möjligt och då oftast till en pojke. Därmed beskriver Fagrell och Larsson att flickorna förverkat sin chans att styra och låter sig istället styras. Detta menar de får konsekvenser för flickors lärande då det gäller bollspel, men även att detta påverkar vad flickor i övrigt lär sig om sina kroppsliga kvalitéer och kompetenser. Även i våra intervjuer framgår det att flickor hämmas i vissa aktiviteter, så som i t ex. bollspel. Samtidigt hävdar vissa av våra intervjuade lärare att de duktiga flickorna tvärtom utvecklas mer i bollsporter då de får vara tillsammans med pojkarna.

En del av de intervjuade lärarna anser att det är lättare att anpassa lektionsinnehållet efter de olika köns önskemål i särundervisning än samundervisning. Flera forskare, däribland Carli (1990) beskriver hur de ofta mer dominerande pojkarna i större grad än flickorna styr över ämnesinnehållet i samundervisning. Hon menar att de traditionellt sett mer kvinnliga aktiviteterna ofta kommer i skymundan. Det som de flesta flickor tycker är roligt är totalt ointressant, eller kanske för svårt för många pojkar.

² Åtkomstdatum: 2008-05-21. Publiceringsdatum: 2003-06-22.
<http://www.idrottsforum.org/articles/larsson/larsson.html>

I vår undersökning har det även kommit fram att man inte bara lättare kan anpassa lektionsinnehållet i särundervisningen, utan att man även lättare kan lägga upp undervisningen efter flickors och pojkars olika förutsättningar. Eklund (1990) beskriver hur flickors och pojkars olika förutsättningar gör att samundervisning ibland blir "utslätad" på grund av att man sänker kraven. Detta kan leda till att flickor och pojkar minskar sina möjligheter att utvecklas maximalt.

Både tidigare forskning och våra intervjuer visar till att flickor över lag gynnas mer av särundervisning än vad pojkar gör. Det visas på färre fördelar för pojkarna. De fördelar som lyfts fram för pojkar i särundervisning är att de i större grad kan "köra på" efter sina förutsättningar då de inte behöver hålla igen lika mycket som när de är tillsammans med flickor. Eklund (1990) beskriver i sin undersökning att många lärare anser samundervisningen som svår beträffande de fysiska skillnaderna mellan flickor och pojkar, men oftare nämns skillnaderna i flickors och pojkars färdigheter som ett problem. Hon beskriver även hur pojkar missgynnas i samundervisningen. Pojkar har inte samma möjligheter att utvecklas färdighetsmässigt i t ex bollspel då de spelar ihop med flickor. I vår undersökning kommer det fram att de svaga pojkarna både gynnas och missgynnas i särundervisningen. De gynnas i det avseende att de slipper visa upp sig för och jämföra sig med flickorna. Pojkar som är lite svagare och som kanske inte klarar av uppgifterna så bra kan emellertid lätt känna sig dåliga, löjliga och utpekade (Eklund, 1999). Samtidigt anser en del av lärarna att svaga killar får det ännu tuffare i särundervisning än samundervisning, eftersom klimatet i rena pojkgrupper ofta är hårdare och inte lika förlåtande. Att klimatet blir tuffare i rena pojkgrupper stämmer väl överens med Parkers (i Eklund, 1999) beskrivning av hur pojkars beteende i grupper med enbart pojkar ofta visar sig vara våldsamt och aggressivt.

De intervjuade lärarna som främst undervisar i samundervisning anser att de sociala aspekterna kommer till korta i särundervisning. De anser att flickor och pojkar inte får samma möjlighet att utvecklas socialt. De lärare som främst undervisar i särundervisning anser däremot att man kan uppnå de sociala aspekterna i vilket fall som helst, oavsett sam- eller särundervisning. Argument som att man borde kunna lära eleverna att visa hänsyn och samarbeta oavsett sam- eller särundervisning var ett vanligt förekommande resonemang. Svaleryd (2003) menar att både flickor och pojkar spontant förser sig med "enkönade miljöer". Därför har samundervisning i skolan en viktig uppgift för att avståndet mellan flickors och pojkars erfarenheter inte ska öka. Hon menar att uppdelning av flickor och pojkar kan leda till att barnen "utnyttjar" denna uppdelning och samtidigt markerar vad som är status och inte, ofta på flickors och mindre "manliga" pojkars bekostnad. Denna könsmärkning menar Svaleryd leder till könssegregation.

Även Carli (1990), som förespråkar särundervisning för flickors skull, menar att samundervisning är ett måste för den lärare som lägger största vikten vid social fostran i samundervisningen. Hussain (1989) visar i sin undersökning att 21 % av de flickor som inte idrottar på fritiden känner sig osäkra i samundervisningen. 17 % av de icke idrottande flickorna känner alltid eller ofta sig utanför och nästan hälften känner sig utanför ibland. Han beskriver även i sin undersökning att både flickor och pojkar känner obehag för att misslyckas inför det andra könet, dock har flickor denna övervägande känsla. Carli (1990) har bemött dessa siffror och frågar sig om man kan bortse från dessa då man beaktar de sociala bitarna i samundervisningen.

I flera av våra intervjuer framkom det att de elever som är obekväma med att visa sin kropp framförallt tyckte att det var jobbigt att vara tillsammans med det motsatta könet i samundervisningen. Därför ansåg de att särundervisning kan vara positivt speciellt i aktiviteter som simning. Carli (1990) hävdar att det är en fördel för både flickor och pojkar att vi ger dem lugn och ro att utveckla sin kroppsmedvetenhet och könsidentitet. Hon beskriver det motsatta könet som ett störande moment i samundervisningen, då flickor och pojkar behöver bli "vän" med sin kropp och lära känna sina starka och svaga sidor. Hon menar också att vissa elever känner sig klumpiga och skäms för sin kropp då det motsatta könet finns närvarande och att detta är

extra känsligt under pubertetsåren. Man vill inte visa sig avklädd och därmed hittar man på ursäkter för att inte vara med.

8.2.3 Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet Idrott och hälsa, är det lika lätt att nå dessa i sam- som särundervisning?

Resultatet av vår undersökning visade att lärarna har en rad olika uppfattningar och åsikter kring bedömning. En del av lärarna ansåg att det inte är någon skillnad och att det bör vara lika lätt att nå målen i Idrott och hälsa oavsett om man bedriver sam- eller särundervisning. Några menade att det är lättare att nå målen i samundervisning, medan andra ansåg att särundervisningen är minst lika självklar för att nå dessa mål. Samundervisningens fördelar vid bedömning av eleven ansågs vara då man bedömer målen kring samarbete. En av lärarna tyckte dock att det borde gå att uppfylla målen för de sociala aspekterna lika lätt i båda undervisningsformerna, trots att könen var separerade. En annan lärare ansåg att det främst var pojkar som gynnades vid bedömningen i samundervisningen, eftersom de, enligt honom, har fördel av flickorna när det gäller samarbete. Samma lärare menade att pojkar kan "dra ner sig själva" i rena pojkgrupper. En nackdel vid bedömningen av elever med samundervisning ansågs vara att det är svårare att bedöma flickor och pojkar med hänsyn till deras olika förutsättningar. Att flickor och pojkar är fysiskt olika och att det ställs olika krav på dem ansågs kunna försvåra bedömningen. Argument som att det är svårare att se alla i samundervisning kom upp, samt att det är mer ansträngande att bedöma i en blandklass. Detta är enbart några av de uppfattningar som kom fram i intervjuerna.

Intervjuresultaten visar att uppfattning kring bedömningsfrågan är komplex och att uppfattningarna skiljer sig mellan de olika lärarna. Varför skiljer sig då uppfattningarna så kraftigt åt? Vilka konsekvenser kan detta få för eleverna? Annerstedt (2001) redogör för de svårigheter som finns kring bedömning och betygsättning i ämnet Idrott och hälsa. Han menar att både kursplan och läroplan är otydliga i hur betyg ska sättas och uppnåendemålen som ligger som grund för betyget godkänd är inte särskilt tydliga och utvärderingsbara.

Larsson m.fl. (2005) beskriver att betygsystemet innebär att elevers prestationer ska bedömas i förhållande till kursplanens mål. De poängterar att tanken inte är att jämföra eller skilja individer åt, utan att bedöma hur elever behärskar vissa kunskapsområden. Annerstedt m.fl. (2001) menar att bedömning av varje enskild elevs förmåga och färdighetsnivå är betydelsefull för elevens utveckling och en förutsättning om man ska individualisera undervisningen.

Larsson m.fl. (2005) påstår att det har skett en stor förändring kring bedömningsfrågan i Idrott och hälsa. De menar att förändringen är radikal i flera avseenden då "den dels innebar en kunskapsmässig förskjutning från en syn på kunskap som kvantitativ och objektiv till syn på kunskap som kvalitativ och socialt konstruerad" (Larsson m.fl., 2005, s 13). Man beskriver att flera undersökningar visar på hur lärare i Idrott och hälsa har svårt att formulera vad som är viktiga kunskaper i ämnet. Annerstedt (2001) menar att det krävs utbildning och träning i att bedöma elever, inte bara i lärarutbildningen, utan även under sitt yrkesutövande. Detta är ett stort problem i svensk lärarutbildning.

Att pojkar har högre betyg i Idrott och hälsa än vad flickor har visar en nationell utvärdering som gjordes 1992 (Larsson, m.fl., 2005). Även en utvärdering gjord 2002 visar på detta (Eriksson, Gustavsson, Johansson, Mustell, Quennerstedt, Rudsberg, Sundberg, Svensson, 2003)³. Larsson m.fl. (2005) beskriver utifrån skolverket att flickor i genomsnitt har högre betyg än pojkar i alla ämnen, förutom i Idrott och hälsa och att det främst är betygsteget Mycket väl godkänd som

³ Åtkomstdatum: 2008-05-22. Publiceringsdatum: 2003-02-19.
<http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Idrott%20och%20h%C3%A4lsa/Forskning/rapport.pdf>

skiljer sig mellan flickor och pojkar. Carli (1990) visar i sin undersökning att flickor hade högre betyg i särundervisningen innan man gick över till samundervisning. Hon menar att övergången från särundervisning till samundervisning har minskat jämställdheten mellan kvinnor och män, då flickors betyg och villkor missgynnas (Carli, 1990). Annerstedt menar att man bör ta hänsyn till elevens förutsättningar när man bedömer:

”Man bör vidare bedöma i förhållande till vilka förutsättningar eleven har. Handikapp, längd, vikt, ålder, kön, hävarmar etc spelar naturligtvis in när det gäller utförande av fysiska färdigheter. Insats och förutsättningar bör man således också ta hänsyn till vid bedömningen av prestation.”
Annerstedt m.fl., 2001, s 293)

En undersökning (Larsson m. fl. 2005) visar på hur lärare grundar sina betyg på fyra bedömningsbaser. *Social färdighet* vilket handlar om att komma i tid, göra sitt bästa, vara god kamrat och visa engagemang. *Aktivt deltagande* där grunden för bedömningen ligger på hur aktiv eleven är under lektionerna. *Praktisk färdighet* där det handlar om att vara duktig i idrott och ligga högt på skalan när det gäller färdigheter och den sista bedömningsbasen är *Prestation och resultat*. Här räcker det inte att ha en praktisk färdighet, utan det krävs att man måste uppnå ett visst förväntat resultat, exempelvis att springa på en viss tid eller hoppa en viss längd. Larsson m.fl. (2005) beskriver hur elevers personliga färdigheter uppmuntras framför andra förmågor. De menar att hur elever presterar är helt avgörande för bedömningen. Att vara en bra kompis, visa goda ledaregenskaper, och vara duktig teoretiskt räcker inte. Utan goda färdigheter och bra prestation får eleven inget MVG. Även i vår undersökning kan man urskilja vad det är som bedöms. Vi har uppfattningen om att lärarna bedömer olika utifrån de bedömningsbaser som Larsson m.fl. nämner. En del lärare verkar lägga mer uppmärksamhet på de sociala färdigheterna, medan andra uppmärksammar färdighetskunskaper.

Den personliga färdigheten betonas inte så starkt i kursplanen och dess betygskriterier. Kursplanen beskriver:

”Ämnets kärna är idrott, lek och allsidiga rörelser utformade så att alla oavsett fysiska eller andra förutsättningar ska kunna delta, erhålla upplevelser och erfarenheter samt utvecklas på sina egna villkor. Grundläggande är ett hälsoperspektiv som innefattar såväl fysiskt och psykiskt som socialt välbefinnande.” (Skolverket, kursplan Idrott och hälsa, 2008-05-11)

Larsson m.fl. (2005) menar att bara för att den personliga färdigheten premieras behöver detta inte få konsekvenser i undervisningen, utan problemet är att en stor del av undervisningen präglas av traditionellt manliga aktiviteter som får konsekvenser för bedömningen.

Bedömning ska också användas som utvärdering enligt Annerstedt m.fl. (2001). En utvärdering både för eleven och läraren och ställa detta i relation till lärarens undervisning. Att eleven lär sig att självvärdera och bedöma sig själv är positivt då eleven själv kan se sin utveckling.

Som vi kan se i både tidigare forskning och i våra intervjuresultat är bedömningen och betygsättningen komplex i idrottsämnet. Lärare tolkar kursplaner och uppnåendemålen i ämnet på sitt vis och lägger upp undervisningen efter hur de tror att de lättast når upp till målen. I våra intervjuer fick vi inte fram något tydligt svar på om det är lättare att nå kursmålen i sam- eller särundervisning, utan olika lärare har olika uppfattningar kring frågan. Eftersom vi får så många olika uppfattningar från så få lärare som vi ändå hade i vår undersökning skulle vi kunna dra slutsatsen att kursplanen inte ger någon klar bild av hur bedömningen ska se ut i ämnet Idrott och hälsa.

8.3 Egna Reflektioner

Vi har insett att det är svårt att komma fram till om sam- eller särundervisning gynnar elevers lärande mest. Ingenting är ”svart eller vitt” utan det finns både för- och nackdelar i båda undervisningsformerna. Något vi lagt märke till är att mycket av det som kom fram som positivt i samundervisning visade sig som negativt i särundervisning och tvärtom, beroende på vilken synvinkel lärarna hade på undervisningen. Vi kan ana hur flera av lärarna som bara har erfarenhet av den ena undervisningsformen enbart ser på undervisningen utifrån ett perspektiv och att de klart förespråkar det som de bedriver och är trygga i. Vi har också fått känslan av att de lärare som undervisar i särundervisning i större grad än de som undervisar i samundervisning har reflekterat över för- och nackdelar med de olika undervisningsformerna och i intervjuerna därför ofta hade mer att säga till om.

Det är alltså svårt att avgöra om någon av undervisningsformerna gynnar eleverna mer än den andra och om man har lättare att nå målen i ämnet med någon av dem. Man får snarare överväga de fördelar som finns i sam- respektive särundervisning och vi tror att en kombination av de båda undervisningsformerna kanske vore det bästa för elevernas lärande.

Eftersom det har kommit fram att det finns för- och nackdelar i båda undervisningsformerna borde man uppmärksamma vinsten med att alternera sam- och särundervisning för att möta alla elevers behov och förutsättningar och för att alla elever ska bedömas rättvist. Hur mycket av varje undervisningsform man ska ha anser vi att idrottslärarna på skolorna måste ha en diskussion kring samt hur man når målen bäst. Kan man öka tryggheten för elever då de deltar i ämnet Idrott och hälsa, så kan man också förvänta sig att se att elever utvecklas i större utsträckning.

När man belyser problematiken kring flickors och pojkars idrottsundervisning görs det ofta en jämförelse mellan den svagaste och starkaste eleven och då ofta mellan flicka och pojke. De variationer som finns mellan dessa elever tas sällan som exempel. Svaleryd (2003) påpekar att ”det är viktigt att komma ihåg i att variationerna i egenskaper, förmågor och kompetenser ibland är större *inom* gruppen pojkar respektive flickor än *mellan* dessa grupper” (Svaleryd, 2003, s.63). Vi tycker inte att det behöver vara så könsbundet, man behöver inte lägga så mycket fokus på de olika könen och se dem som två homogena och från varandra skilda grupper. Istället ska man se eleverna som enskilda individer och ta hänsyn till deras olika färdigheter och intressen oberoende av kön. Då det gäller att dela in eleverna i grupper anser vi att det inte enbart ska ske i rena flick- respektive pojkggrupper, utan de kan lika gärna delas in efter intressen, engagemang, intensitet, nivåskillnad m.m. Att man ofta ser ”flickorna” och ”pojkarna” som homogena grupper menar Larsson m.fl. (2005) är vanligt förekommande bland lärare och en grund för att skilja dem åt.

Eftersom det i vår undersökning och andra undersökningar visar sig att flickor kommer i kläm i större utsträckning än vad pojkar gör i idrottsundervisningen känner vi att man som idrottslärare måste uppmärksamma detta och ställa sig frågan om hur man ska förbättra flickornas villkor. Som lärare måste vi hela tiden utvärdera vår egen undervisning och föra en dialog med våra elever för att bli medvetna om de problem som finns. Annerstedt m.fl. (2001) beskriver att utvärdering ska ske kontinuerligt och inte enbart i slutet av en termin, eftersom det då kan vara för sent att förändra något i undervisningen.

Under arbetets gång har vi breddat vår syn på undervisningsformer och arbetssätt. Vi har lärt oss mycket och känner att denna kunskap kommer att vara relevant i vår framtida yrkesroll som idrottslärare. Vi hoppas till sist att man i framtiden kommer att ge alla elever lika utrymme i undervisningen, oavsett könstillhörighet, förutsättningar och möjligheter.

8.4 Vidare forskning

Vi skulle vilja se att man forskar vidare på för- och nackdelar kring sam- och särundervisning, men då med möjligheten att använda fler metoder. Vi skulle vilja att man gör en undersökning där man följer upp de intervjuade idrottslärarna i sam- och särundervisning genom deltagande observationer. Dessutom skulle vi vilja se på för- och nackdelar med sam- och särundervisning utifrån ett elevperspektiv. Vi hade velat höra vad lärarnas elever har för åsikter och synpunkter på sin undervisningsform.

9. Referenser

- Annerstedt, C. (1983) *Kvinnoidrottens utveckling i Sverige*. Malmö. LiberFörlag.
ISBN 91-38-61200-3
- Annerstedt, C. (1991). *Idrottslärarna och idrottsämnet*. Göteborg. Vasastadens bokbinderi AB.
ISBN 91-7346-241-1
- Annerstedt, C., Peitersen, B., Rnholt, H. (2001). *Idrottsundervisning – ämnet idrott och hälsas didaktik*. Göteborg. Multicare Förlag AB och Forlaget Hovedland.
ISBN 91-971398-8-2
- Carle, J., Svensson, L. (2007). *Att genomföra examensarbete*. Göteborgs Universitet. Sociologiska institutionen.
- Carli, B. (1991). *Idrott tillsammans på samma villkor : flickors situation i skolans idrottsundervisning*. Örebro. Inst. för psykologi och pedagogik.
- Carli, B. (2004). *The making and breaking of a female culture: the history of Swedish physical education 'in a different voice'*. Göteborg. Göteborgs Universitet.
- Ekblom, Ö., Engström, L-M., Hincic, H., Johnson, U., Ohlson, L., Redelius, K., Ryberg, L. (2007). *Idrottsledare för barn och ungdom*. Stockholm. SISU Idrottsböcker.
ISBN 978-91-85433-19-3
- Eklund, M. (1999). *Lärarens syn på samundervisning i gymnastik*. Åbo. Åbo Akademis förlag.
ISBN 951-765-016-7
- Engström, L-M., Redelius, K. (2002). *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm. HLS Förlag.
ISBN 91-7656-528-9
- Fagrell, B. (2000). *De små konstruktörerna – Flickor och pojkar om kvinnligt och manligt i relation till kropp, idrott, familj och arbete*. Stockholm. HLS Förlag.
ISBN 91-7656-482-7
- Isling, Å. (1988). *Det pedagogiska arvet – kampen för och mot en demokratisk skola 2*. Stockholm. Sober Förlags AB
ISBN 91 7296214-3
- Jagtøien Langlo, G., Hansen, K., Annersted, C. (2002). *Motorik, lek och lärande*. Göteborg. Gyldendal Norsk Forlag och Multicare Forlag.
ISBN 91-971398-8-2
- Johansson, B., Svedner, P-O. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen - Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsförlaget. 100 s.
ISBN 91-89040-64-3
- Larsson, H. (2001). *Iscensättningen av kön i idrott – En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan*. Stockholm. HLS Förlag

ISBN 91-7656-497-5

Ljunglöf, S., Rindlaug, K. (2003). *Sanning eller konsekvens – en handbok i idrottens arbete med ojämsställdhet*. SISU Idrottsböcker AB.
ISBN 91-88941-77-9

Sandahl, B. (2005). *Ett ämne för alla?* Stockholm. Carlssons
ISBN 91 7203 689 3

Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund. Studentlitteratur.
ISBN 91-44-03615-9

Svaleryd, K. (2003). *Genuspedagogik*. Stockholm. Liber AB.
ISBN 91-47-05148-5

Widlund, H., Klft, I., Nilsson, I., Asplund, R. (2001) *Friidrott för ungdom*. Stockholm. SISU Idrottsböcker AB.
ISBN 91-88941-09-4

Rapporter och publikationer

Hussain, S. (1989). *Samundervisning i idrott på grundskolans högstadium*. Göteborg. Publikationer från Institutionen för pedagogik, Göteborgs universitet, 1989:01.

Johansson, H. (1983). *Samundervisning i ämnet idrott : gymnastiklärares inställning och erfarenhet på grundskolan*. Mölndal. Idrottspedagogiska rapporter, 11.

Skolverket (1993). *Idrott. Den nationella utvärderingen av grundskolan 1992*. Stockholm. Skolverkets rapport 25.

Tidskrifter

Fagrell, B., Larsson, H. (2007). *Tvetydig kropp*. Publicerad i Pedagogiska magasinet nr 02/2007.

Elektroniska referenser

Eriksson, C., Gustavsson, K., Johansson, T., Mustell, J., Quennerstedt, M., Rudsberg, K., Sundberg, M., Svensson, L. *Skolämnet Idrott och hälsa i Sveriges skolor – en utvärdering av läget hösten 2002*. (2003). Örebro Universitet: Institutionen för Idrott och hälsa. Åtkomstdatum: 2008-05-22. Publiceringsdatum: 2003-02-19
<http://www.oru.se/oru/upload/Institutioner/Idrott%20och%20h%C3%A4lsa/Forskning/rapport.pdf>

Larsson, H (2003). *Idrottens genus*. Åtkomstdatum: 2008-05-21. Publiceringsdatum: 2003-06-22.
<http://www.idrottsforum.org/articles/larsson/larsson.html>

Larsson, H., Fagrell, B., Redelius, K. (2005). *Kön-Idrott-Skola*. Åtkomstdatum: 2005-05-19. Publiceringsdatum: 2005-12-14.
http://www.idrottsforum.org/articles/larsson/larsson_fagrell_redelius/larsson_fagrell_redelius051214.html
ISSN 1652-7224)

Regelsamling för studier vid Göteborgs universitet. Hämtas från
www.utbildning.gu.se/digitalAssets/707085_regelsamling.pdf

Skolverket. Kursplan i Idrott och hälsa. Åtkomstdatum: 2008-05-11.
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0405&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extraId=2087>

Skolverket. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Åtkomstdatum:2008-05-10. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>
ISBN 978-91-85545-13-1

Övriga

Skolöverstyrelsen. (1980). *Läroplan för grundskolan – Allmän del*. Stockholm. Liber
UtbildningsFörlaget.
ISBN 91-40-70459-9

Skolöverstyrelsen. (1969). Lgr 69 II: Gy. *Läroplan för grundskolan – Supplement Gymnastik*.
Stockholm. Svenska utbildningsförlaget Liber AB.

SÖ-FS 1981:110. *Allmänna råd för samundervisning i ämnet idrott*. Stockholm. LiberTryck

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1

10.1.1 Intervjufrågor

Vilka fördelar och nackdelar kan du se med samundervisningen?

Vilka fördelar och nackdelar kan du se med särundervisning?

Med utgångspunkt ifrån målen i ämnet idrott och hälsa. Är det lika lätt att nå kursmålen genom sam/särundervisning?

Är samundervisning bättre än skild undervisning då man beaktar sociala aspekter?

Vilket kön gynnas av respektive undervisningsform?

Anser du att något av könen har större inflytande/ får mer uppmärksamhet än det andra under idrottslektionerna?

Blir flickorna/pojkarna hämmade av att vara tillsammans på idrottslektionerna?

Får flickorna/pojkarna ta för mycket hänsyn till det motsatta könet i samundervisningen?

Tycker du att flickor och pojkar bör delas upp pga. fysiologiska skillnader?

I alla andra ämnen är pojkar och flickor tillsammans, varför är det inte lika självklart i idrott och hälsa?

Påverkas undervisningsinnehållet i de olika undervisningsformerna?

Ser närvaron olika ut i sam/särundervisning?

På vilket sätt tycker du att din skolgång och idrottslärarutbildning har påverkat din syn på sam/särundervisning?

Bedömning?

10.2 Bilaga 2

10.2.1 Resultat

Fördelar med samundervisning

Lärare A3

När man har killar och tjejer ihop kan det bli lite lugnare.

Killarna gynnas i samundervisningen - är killar och tjejer är ihop tror jag att killarna gynnas.

Eleverna lär sig ta hänsyn och det är bra.

Det blir lite mjukare lektioner.

Man får arbeta med ett kön där man inte kan vara lika hänsynslös, exempelvis tackla osv.

De duktiga flickorna tycker att det är skoj att vara med killarna eftersom det blir lite mer fart och fläkt på lektionerna. De bra tjejerna når kanske inte alltid sitt maximum ihop med tjejklassen, därför är det bra att de får vara med killklassen.

Det är viktigt att ha tjejer och killar ihop ibland eftersom spänningen ser sådan ut i samhället, men inte alltid.

Lärare B2

När killar och tjejer är i samma grupp lär de av varandra, både av varandras positiva och negativa sidor. Killar är ofta lite tuffare i sitt kroppsspråk och i sin utövning, vilket kan leda till att även tjejerna i samundervisning lär sig att bli lite tuffare. Killarna i sin tur lär sig av tjejerna att det går att lösa konflikter utan våld.

Samhället speglar/handlar om ett samspel mellan killar och tjejer.

Vissa tjejer bli peppade av att vara med killarna, de vill visa att de kan lika bra.

När man beaktar de sociala aspekterna så är absolut samundervisningen bättre än särundervisningen. Det är bra för den sociala utvecklingen att jobba ihop. Det är en fördel att det inte blir segregerat.

Det kan vara så att de svaga killarna får bättre självförtroende i en samundervisning, då de lättare hittar jämlika tjejer.

Man ska inte se killar och tjejerna som varandras motpoler, de har som sagt mycket att vinna av varandra.

Lärare B1

Killar och tjejer har ofta olika egenskaper och kompletterar varandra bra när de får vara tillsammans.

Samundervisningen gör att man kan få en bra gemenskap och bra sammanhållning i klassen. Eftersom idrotten är ett utpekande ämne där det gäller att man vågar ta för sig och vågar bjuda på sig själv ges det stora möjligheter här att svetsa samman klassen.

Svaga killar kanske gynnas av samundervisning.

Nuförtiden pratas det mycket kring genusperspektiv och jämlikhet och om man delar upp killarna och tjejerna går man ju emot det här.

Samundervisningen gynnar killarna. När de är i rena killgrupper drar de ofta ner sig själva.

Killarna får ta del av tjejernas mer mogna egenskaper som t ex samarbete, attityd och hänsyn.

Lärare A1

De svaga killarna får glänsa lite i en blandad grupp.

De duktiga tjejerna kan skärpa sig och bli ännu duktigare i en blandad grupp.

Samundervisning passar bättre i visst undervisningsinnehåll som t ex dans, bollspel, friidrott, styrka och kondition.

Ljudnivån är bättre i en blandad klass än i rena killgrupper.

Flickorna kanske skulle skärpa till sig och prestera mer i en blandad klass när det gäller styrka och kondition.

Pojkarna skulle lära sig att ta hänsyn bättre, men detta behöver i och för sig inte vara könsbundet.

Lärare A2

Samundervisningen stärker gruppkänslan och samarbetsförmågan i klassen.

Svaga killar kan gynnas av samundervisningen där det oftare är en mer förlåtande miljö än i rena killgrupper.

Samundervisningen är klart överlägsen då de gäller sociala aspekter.

De duktiga idrottstjejerna tycker att det är roligt att vara tillsammans med killarna eftersom det ger dem större utmaningar.

Vissa egenskaper kan komma fram i blandklassen som inte hade gjort det i den särgruppen då ämnesinnehållet kan se lite olika ut. En kille med bra motorik och taktkänsla kan t ex på så vis gynnas i en blandklass.

Lärare B3

Vettigt att killar och tjejer får umgås med varandra, i samundervisningen lär de sig att umgås med varandra på ett naturligt sätt.

Otrolig fördel att ha killar och tjejer tillsammans när man dansar.

De sociala aspekterna gynnas absolut i samundervisningen. Eleverna får naturligt träna på att ta hänsyn, att fysiskt ta i varandra, se varandra i olika sammanhang, kommunicera och träna på att samarbeta. Detta är viktigt för att bättre förbereda eleverna inför framtiden där de i arbetslivet eventuellt kommer att möta det andra könet.

I samundervisningen får t ex de duktiga bolltjejerna möjlighet att utvecklas mer i momentet bollspel ihop med killarna.

Överlag kommer eleverna längre rent resultat/utvecklingsmässigt i en blandklass.

Lärare B4

Eleverna lär sig att ta hänsyn till varandra i samundervisningen.

Läroplanen är uppbyggd kring demokrati och att man tar hänsyn till varandra.

Sammanhållningen i klassen stärks i samundervisningen.

I samundervisningen lär sig eleverna att vara ödmjuka.

Samundervisningen förbereder eleverna för framtiden, ett liv i ett samhälle där vi förväntas att kunna visa hänsyn och ödmjukhet till varandra.

I samundervisningen tvingas man ha ett uppförande och en policy som man inte har annars i de rena kill - och tjejgrupperna.

De sociala aspekterna gynnas absolut i samundervisningen.

Nackdelar med samundervisningen

Lärare A3

Killarna är mycket brötigare och tar mer plats än flickorna.

Mycket stor skillnad mellan eleverna – större spann. Man måste ta hänsyn till de som är mindre bra, medel bra och jätte bra.

En nackdel kan vara att killarna ofta är större än tjejerna. Vissa är mer fysiskt utvecklade och andra är mindre.

Tjejerna kan bli lite undertryckta av killarna. ”Tjejerna ber ofta om ursäkt för att de finns till”.

Tjejerna blir ofta passiva och hämmade i samundervisning. De tycker inte att de är tillräckligt bra, de räcker inte riktigt till. (De blir undanskuffade och detta skulle kunna vara en anledning till sämre närvaro i samundervisningen.)

Killarna har större inflytande. De syns, hörs och tar mer plats än tjejerna.

Även de svaga killarna blir hämmade, men det blir de ju i och för sig i särundervisningen ändå. Killarna tänker inte så mycket kring hänsyn i denna åldern, utan ser mycket till sig själva.

Det blir problem när en kille väger 80 kilo och en tjej 32 kg, när de ska vara tillsammans.

Det blir inte så bra när killar och tjejer ska spela fotboll ihop om man har kilar som är väldigt duktiga.

Killarna vill spela och vinna vilket påverkar hänsynstagandet negativt.

Svaga killar kan känna sig dumma när de är tillsammans med tjejerna. En svag kille som är tillsammans med tjejer kan uppfatta sig som sämre.

Betygsättningen blir svårare för läraren i samundervisningen. Svårare att bedöma tjejer och killar ihop eftersom de är fysiskt annorlunda. Man får inte jämföra över könen, men det är lättare att bedöma var för sig. Det är svårt att jämföra kraven mellan killar och tjejer, det är lättare att se om man ha enbart killar eller tjejer. Tjejer ska bedömas mot tjejer.

De svaga tjejerna kan bli tillbakatryckta och rädda tillsammans med killarna.

Killarna kan hämmas av samundervisningen, de kan tycka att de inte behöver ta lika mycket.

Socialt är det inte alltid bra med samundervisning. Killar passar till exempel bara bollen till andra killar osv.

Killarna är mer barnsliga än tjejerna vilket kan vara en nackdel för tjejerna.

Lärare B2

Killarna kör på lite mer och är lite hårdare. Tjejerna kan känna att de kommer i kläm. De ligger efter i vissa fysiska moment, detta gör att de inte vågar visa upp sig, då känner de att de inte kan prestera på samma sätt som killarna. De blir hämmade av detta.

Både de starka och svaga killarna kan hämmas av tjejerna, men på olika vis.

Många killar är individualister och kör på, de har grövre attityd till samarbete.

Tjejerna måste ta mer hänsyn till killarna än vad killarna behöver, även om de inte borde behöva det. Det är upp till läraren att styra detta, men det går inte alltid att styra det till den nivå man vill.

(vilket kön mest uppmärksamhet?) Rent prestationsmässigt lägger jag märke till vissa killar mer

I 9:an har killarna nått en mer fysisk mognad vilket gör att de får större inflytande än tjejerna.

Måste lägga ner mer kraft på att lugna ner/dämpa killarna än att peppa tjejerna för att jämna ut skillnaderna mellan könen.

Lärare B1

Om det blir för skev fördelning av killar och tjejer/ stor övervikt av det ena könet, kan det andra könet få svårt att få utrymme och ta för sig. Även om minoriteten är en duktig tjejgrupp som i exemplet.

Killarna tar mer plats och många av dem ska visa sig prestationsmässigt hela tiden – de ska visa vad de går för.

Svårt för tjejerna att ta för sig eftersom killarna rent fysiskt är starkare, snabbare m.m. och kanske bara kör på.

Individuellt från klass till klass, men många gånger måste tjejerna rätta sig efter killarna. Killarna är bättre på att höras och säga ifrån när det inte gillar det man ska göra.

Killarna hämmas kanske lite av samundervisning då de inte kan köra på i samma utsträckning mot en tjej som mot en jämstor kille. Det är viktigt att killarna kan visa hänsyn, men alla klara inte det och tror att de kan göra på samma sätt trots att det inte är en jämstor kille.

Lärare A1

Brett spann mellan svagaste tjejen och bästa/starkaste killen då man kör dem tillsammans.

De svaga tjejerna deltar inte alltid vid samundervisningen – de som behöver idrotten mest.

Annan ljudnivå vid samundervisningen än vid ren tjejklass. Mycket gapigare, bråkigare, stökigare med killar.

Tar mycket längre tid att komma igång, instruera m.m. i samundervisning än med bara tjejer.

De svaga tjejerna blir ännu svagare. De får ej utrymme att utveckla.

Vissa moment passar mindre bra i samundervisning, t ex redskap.

När man har samundervisning tror hon att killarna gynnas mer innehållsmässigt och får lättare bättre betyg.

Vid samundervisning skulle hon ge sig för killarnas önskemål för fridens skull.

Killar får mer negativ uppmärksamhet. Man måste ofta kolla/tjata på dem så at de sköter sig, gör som man vill m.m.

Killar kan glänsa mera i en blandad klass.

Lärare A2

De svaga och de som inte gillar idrott (både killar och tjejer) försvinner lite i samundervisningen, tycker att det är jobbigt.

Tjejerna kan inte hävda sig och kan tycka att detta är jobbigt.

De killar som inte kan hävda sig vill kanske t visa detta för tjejerna.

Tjejerna tycker att det är läbbigt i bollspel när de är tillsammans med killarna.

Killarna tycker att det känns pinsamt/känner sig knäppa när de t ex ska dansa eller i smidighetsövningar där de kanske inte är så duktiga.

Det kan vara skönt för en svag kille att inte behöva visa upp sig för tjejerna i en blandad klass.

Killarna hörs generellt mest och tar lätt för sig.

Killarna so inte tycker att de är duktiga kan bli hämmade när de är tillsammans med tjejerna.

Flickorna blir ofta hämmade i bollspel där pojkarna brukar dominera. Killarna är ofta fysiskt starkare.

Killarna spelar allan och förstör, många av tjejerna backar undan och blir osynliga då de känner at de inte kan om det är dålig stämning i klassen.

Större motstånd att få med sig alla i samundervisningen.

Man får jobba mer som lärare för att det ska bli rättvist i en samundervisningsklass än i särundervisning.

Det är mer ansträngande, läraren får lägga ner mer jobb för att se alla i en blandklass.

Lärare B3

I vissa aktiviteter, t ex fotboll som är en grabbig aktivitet, kan det var svårt för tjejerna att hävda sig. Kan man stöta på även i andra aktiviteter.

Många elever, speciellt i 7:an, upplever det jobbigt att byta om och vara tillsammans med det andra könet i bassängen då vi simmar. Detta blir bättre med tiden.

Killarna skriker och hörs mest och tar för sig mer, men det är olika i olika klasser. Vill ändå inte tro att han lyssnar mer på killarna än tjejerna.

Både killarna och tjejerna hämmas kanske i samundervisningen, men på olika sätt. Tjejerna tar nog mer stryk.

I vissa lägen och i vissa situationer hade det nog varit mer avslappnat att dela upp killarna och tjejerna för sig, t ex vid simningen i 7:an och då det är mycket hormoner med i bilden. Många tycker att det är jobbigt att visa sig halvnakna för varandra.

Lärare B4

Vissa tjejer kommer till korta tillsammans med killarna och önskar därför att de hade varit i en ren tjejgrupp.

Killarna tar ofta mer plats än tjejerna.

Killarna är ofta dominerande.

Killarna är ofta mer brötiga än tjejerna.

Killarna tar ofta för sig mer och om inte läraren är uppmärksam på det kan killarna få större inflytande än tjejerna.

Tjejerna kan lätt bli hämmade i samundervisningen om läraren inte är observant.

Fördelar med särundervisningen

Lärare A3

Eftersom killarna är lite senare i utvecklingen än tjejerna är det bra att ha dem för sig.

Tjejerna kommer mer till sin rätt när de är med enbart tjejer.

De svaga killarna skulle kunna känna sig lite dumma när de är tillsammans med tjejerna. När man bara är ihop med killar är acceptansen bättre.

Man kanske snabbare kommer fram till en metodisk inläring om man bara har killar för sig.

Effektiviteten blir bättre för båda parter om man har dem för sig.

Lärare B2

Vissa klasser skulle få ut mer av särundervisning. Den ena parten hade kunnat arbeta på bättre.

De svaga tjejerna skulle kunna få bättre självförtroende i särundervisningen. De ligger närmre varandra i spannet.

Vissa aktiviteter hade varit bra/passat bättre att vara uppdelade i. Bra att dela upp killar och tjejer ibland.

När jag delar upp killar och tjejer i samundervisningen är detta speciellt uppskattat av tjejerna. Då är det inte bara de svagaste tjejerna som tycker detta utan även de tävlingsinriktade.

Skulle vara bra att dela upp isär någon gång, då och då. Docj ej så ofta som varannan lektion.

Lärare B1

Positivt med sär i vissa klasser, medan det inte skulle vara det i andra.

Särundervisning tror jag skulle gynna tjejer som inte tycker idrott är så roligt. Att ha idrott ihop med bara tjejer kan göra att de vågar lite mer.

Svaga tjejer kanske gynnas av sär.

I vissa moment kan det vara bra att dela upp dem så att killar möter killar och tjejer möter tjejer.

Lärare A1

Positivt med sär, främst för tjejerna.

Tjejerna lär sig mer i sär gympa. Tjejerna har bättre tålamod och kan träna mer teknik än killarna. Killarna vill bara komma till spel.

Kan i sär gympan lägga undervisningen mer efter tjejernas önskemål, mer musik m.m. Ger tjejerna möjlighet att visa sig ifrån sin bästa sida och utvecklas mer, detta leder till bättre betyg.

Ser man till elevernas bästa tror jag att flickorna mår bäst av att vara för sig själva.

Flickorna utvecklas och lär sig mer överlag av sär gympa.

Lärare A2

Tjejerna vågar visa vad de kan.

Tjejerna vågar visa sig. Är de rädda för att visa sin kropp har de inte det problemet i sär gympan.

Tjejerna känner sig trygga på ett annat sätt.

Tror att det är positivt med en kvinnlig lärare i en ren tjejgrupp, kan lättare förstå deras problem.

Sär gympan kan vara både positiv och negativ för svaga killar. Det kan vara skönt som svag kille att inte behöva vara med och visa sig för tjejerna, samtidigt kan det vara tufft i en ren killgrupp där miljön ofta är mer grabbigare och inte lika förlåtande.

Tjejerna gynnas helt klart av sär gympan, vinner jätte mycket på att vara för sig själva (inte bara i idrotten).

En fördel med sär är att man kan förbereda och hjälpa de båda könen enskilt, då de kan ha olika problem, innan man kör en aktivitet ihop.

Vissa tjejer vill inte delta när de ska vara tillsammans med killarna.

Lättare att bedöma bara flickor, de är ju mer lika än när man har en blandklass.

Lärare B3

I en homogen grupp kan man välja moment som passar dem bättre. Gäller i och för sig inte bara kille/tjejgrupper.

Positivt med sär kan vara i t ex simningen då många kan tycka att det är jobbigt att visa sig i badkläder.

I momentet bollspel skulle eventuellt tjejerna gynnas rent betygsmässigt i en ren tjejgrupp då de kommer fram mer och kan visa mer vad de kan.

Lärare B4

I särgympan kan tjejerna hävda sig mer och ges mer utrymme., därför gynnas nog tjejerna mer av sär än vad killarna gör.

Tjejerna får mer uppmärksamhet i sär än i samundervisning.

Nackdelar med särundervisning

Lärare A3

Könet spelar inge roll, utan de som är mer utvecklade klarar sig bättre.

Det är tuffare tag, mer tävlingsinriktat och mer skrik och gap i rena killgrupper. Killarna vill visa upp sig mer i rena killgrupper.

Lärare B2

Nackdelen är att de sociala aspekterna blir lidande i sär. Det viktiga är inte alltid att dela upp könen, utan att de som vill kan dela in sig i olika segment t ex efter intensitetsnivå.

En nackdel med särundervisningen för svaga killar, som i sam lättare hade haft jämlika tjejer och där bättre självförtroende.

Lärare B1

Annan stämning i den rena killgruppen. Killarna trissar upp varandra och det blir en annan jargong. Det kan lätt bli lite fjantigt.

I en ren killklass får killar som inte tycker att idrotten är så rolig nästan inget utrymme alls.

Svårt för svaga killar att ta för sig i en klass med många idrottsintresserande killar.

Svaga killar faller bort i den rena killklassen.

Vissa svaga killarna kommer inte fram i särgympan, är ej med så mycket och det är mycket negativt då de är dem som man helst vill komma åt eftersom de inte håller på med någon idrott på fritiden.

Negativt med sär för killarna/ i en ren killklass då de trissar upp varandra och har ofta sämre attityd, hänsyn och samarbetar sämre vilket gör att de inte når upp till de höga betygen.

Killarna drar ner sig själva när de är med enbart killar. Det handlar om att visa upp sig ch visa vem som är bäst. Mycket prestige mellan killarna.

Särundervisningen kan vara svår rent paktiskt, schemamässigt.

Lärare A1

Man missar den sociala biten och hänsynstagandet. Detta är något som speciellt killarna skulle må bra av tillsammans med tjejer.

Lärare A2

Schemamässigt kan det vara en nackdel, man binder upp två klasser samtidigt.

Lärare B3

De sociala aspekterna blir lidande i sär.

Man missar att eleverna får se varandra i olika sammanhang, kommunicera, ta varandra och träna på att samarbeta. Detta är viktigt för deras kommande arbetsliv.

De duktiga tjejerna skulle utvecklas mer i t ex bollspel om de fick vara tillsammans med killarna.

Kommer inte lika långt resultat/utvecklingsmässigt i särgympan.

Samarbetsbiten som är jätte viktig missar man i särundervisningen.

Lärare B4

De sociala aspekterna mellan kille och tjej blir lidande i särundervisningen.

Ödmjukhet och att ta hänsyn försvinner mer isär än i sam och deta är något de har nytta av i samhället.

Jobbigare och brötigare att undervisa rena killklasser.

